VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL III. Nr. 10 OCTOMVRIE 1936

BISERICĂ DIN MARAMURĂȘ

Anul III | Cluj, Octomvrie 1936 | Nr. 10

VIAŢA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN
EPISCOPUL CLUJULUI

DIN ÎNDURAREA LUI DUMNEZEU

NICOLAE

dreptcredinciosul arhiepiscop al arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia şi Sibiu şi mitropolit al Românilor ortodocşi din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramurăş;

ANDREI

dreptcredinciosul episcop al Aradului, Hălmagiului, Ienopolei şi al părţilor din Banatul Timişan;

VASILE

dreptcredinciosul episcop al Caransebeşului;

NICOLAE

dreptcredinciosul episcop al Orăzii;

NICOLAE

dreptcredinciosul episcop al Vadului, Feleacului şi Clujului.

Iubitului cler şi popor: Har şi milă şi pace dela Dumnezeu Tatăl şi dela Domnul nostru Iisus Hristos.

„Între voi fi-vor învăţători mincinoşi cari vor strecura eresuri pierzătoare şi tăgăduind chiar pe Stăpânul celce i-a răscumpărat, îşi vor aduce lor o grabnică pieire". (II Petru 2, 1).

Iubiţii noştri fii sufleteşti,

Poporul nostru s'a născut deodată: *român şi creştin,* fiind altoit din clipa zămislirii sale cu legea lui Isus Hristos. Dovadă despre aceasta este şi faptul, că până când la toate celelalte popoare se poate arăta timpul ieşirii lor din păgânătate şi numele apostolilor cari le-au increştinat, în istoria poporului nostru nu aflăm astfel de date, pentrucă nouă chiar dela obârşia noastră ca popor ne-a fost aşezată în leagăn şi in suflet lumina lui Hristos şi credinţa creştină. Legea lui Iisus Hristos tâlcuită în limba noastră a devenit pentru noi „legea românească". Ea a fost puterea cerească ce ne-a legat de acest pământ pe care au

I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae

trăit dela început înaintaşii noştri şi peste care ca nişte puhoaie au trecut atâtea alte neamuri hrăpăreţe. Ele s'au scurs ca apa, iar poporul nostru a rămas neclintit ca stânca. În istoria noastră s'au împlinit cuvintele Mântuitorului: *„Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moştenì pământul"* (Mat. 5, v. 5).

Bunătatea şi nobleţea poporului nostru în tot trecutul lui s'a vădit şi în aceea, că el nu s'a făcut vinovat de prigonirea celor de altă credinţă religioasă, de vărsări de sânge, de pângăriri şi de dărâmări de biserici, de desgroparea sau de necinstirea morţirea altor neamuri. Ci poporul nostru având în faţă pilda Mântuitorului a ştiut să sufere cu încredere în Dumnezeu toate nedreptăţile, iar Dumnezeu a răsplătit răbdarea lui cu împlinirea visului său de veacuri, cu adunarea tuturor fiilor neamului într'o ţară frumoasă şi binecuvântată cu toate darurile.

N'avem noi ca popor o mai mare datorie de împlinit pe această lume decât aceea ca să ne păstrăm ţara întreagă şi libertatea noastră în cuprinsul ei, apărându-i graniţele, câştigate cu atâtea

jertfe de sânge, împotriva oricui ar îndrăznì să le atace. Drept aceea, după înfăptuirea unității noastre politice-naționale toate gândurile bunilor români se îndreaptă de 17 ani spre fericirea țării și spre statornicirea ei pe veci în actualele ei hotare. Hotărârea aceasta care este a neamului nostru întreg o dovedește – între alte multe înfăptuiri – mulțimea mare de lăcașuri dumnezeești ce se ridică de sârg împânzind tot cuprinsul țării. Ele sunt dovada, că poporul nostru vrea să rămână și pe mai departe credincios predaniilor sale din trecut și că nu crede în putința altei fericiri decât aceea care izvorește din ascultarea de evanghelia Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și din povățuirea unei vieți creștinești curate.

Dar in hotarele țării noastre, iubiții Noștri fii sufletești, s'a adunat în timpul din urmă și multă neghină adusă de vânturi, oameni cari nu au acelaș crez cu noi, cari nu au îngropați în pământul țării părinți și strămoși și nu se simt deci legați de el, cum ne simțim noi. Aceștia, sprijiniți de alți semeni de ai lor de peste hotare, au început să propovăduiască și la noi învățături străine de sufletul nostru, rătăciri cari duc popoarele la pierzare, cum este rătăcirea comunismului, care prin cuvinte înșelătoare făgăduește a aduce raiul pe pământ. Prețul acestui raiu ar fi: să răsturnăm prin volnicie actuala așezare de stat, să deslănțuim răsboiul din lăuntru, ucigând frate pe frate, și să prefacem în cenușă bisericile, alungând pe Dumnezeu din lume și religia din suflete. Nu s'a pomenit pe lume o mai grozavă rătăcire și o mai mare erezie decât aceasta a comunismului, care ca o fiară sălbatecă pândește să se arunce asupra tuturor popoarelor.

Pilda vie a prăpădului și a pustiirii ce este în stare să le rastoarne asupra popoarelor rătăcirea și erezia comunismului o vedem sub ochii noștri în două colțuri ale Europei, la două popoare mari creștine: de ani de zile în Rusia și acum mai în urmă în Spania.

Apostolii urei au deslănțuit în aceste două țări cel mai groaznic măcel între oameni. Cine n'a auzit la timpul său de milioanele de oameni măcelăriți în Rusia, unde astăzi domnește tăcerea morții și cea mai cumplită prigoană, și cine nu citește mereu despre fapte de cruzime nemaipomenită din Spania, unde viața de om nu mai are nici un preț, unde toată civilizația de veacuri se preface zilnic în ruine și unde, la sfârșitul cruntului război de acum dintre frați, totul va trebuì clădit iarăși din nou? Și toate acestea pentru ce? Pentrucă învățătura comunistă știe să răscolească toată patima rea din om. Ea întunecă mintea și pune stăpânire pe partea animalică din om. Și doar, cât e de ușor să răscolești patima în om și ce greu e să o potolești apoi, să repari toată stricăciunea făcută în timpul cât și-a perdut mințile.

Domnul nostru Iisus Hristos a prorocit vremurile ce le trăim acum. El a zugrăvit în culori vii persoana lui Antihrist care se va arăta în lume în toată puterea lui. Antihrist nu e numai o ființă, ci este acel duh vrăjmaș, care s'a arătat oarecând în persoana ucigașului de frate Cain, în persoana lui Irod și a lui Iuda, iar astăzi se înfățișează lumii în forma comunismului.

Care e acea învățătură înșelătoare, cu care comunismul, ca oarecând șarpele în rai, ispitește lumea? El pretinde că omul nu e decât trup, lipsit de suflet, și toate trebuințele omului s'ar fi oprind la: mâncare, băutură, îmbrăcăminte și adăpost. Dincolo de moarte – așa zic prorocii cei mincinoși ai bolșevismului – nu mai e nimic, totul e aici pe pământ. Pentru a face pe om fericit – spun ei – bunurile pământești trebuesc comunizate, adecă averea particulară, pământul și casa și ceeace ai în cuprinsul gospodăriei tale să le ia Statul și să fie ale lui, iar societatea omenească prefăcută într'o grămadă de oameni, în care omul singuratic dispare, cu drepturile și dorințele lui. Viața asta de cireadă e idolul căruia-i slujesc toți prorocii comunismului. Învățătura aceasta pregătește omului cea mai neagră robie, din care după atâtea lupte de veacuri purtate în numele și cu lumina evangheliei lui Hristos, a reușit să scape.

Nu e greu să recunoaștem că această învățătură fără Dumnezeu izvorește din cea mai oarbă necredință și e culmea rătăcirii, care duce la îndobitocirea omului, făptura cea mai aleasă din lume, creiată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Pentru a înșela lumea, comuniștii nu se sfiesc să afirme, că germenele învățăturii lor s'ar cuprinde chiar în evanghelia Mântuitorului nostru. Aceasta e însă o schimonosire a adevărului, căci Mântuitorul n'a venit în lume să răstoarne prin revoluții sângeroase rânduiala obștească, ci să îmblânzească inimile, să împace pe om cu Dumnezeu și cu semenii lui. Mântuitorul ne-a vestit întreg adevărul, arătându-ne că ținta cea din urmă și cea mai înaltă a vieții noastre nu e aci pe pământ, ci dincolo, în viața cea veșnică, alături de Tatăl nostru cel ceresc. În lumina creștinismului noi știm că suntem călători aci pe pământ, unde *„nu avem*

P. S. S. Andrei al Aradului

P. S. S. Vasile al Caransebeşului

cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să fie" (Evrei 13 v. 14); deci şi bunurile pământeşti le stăpânim ca nişte ispravnici vremelnici ai lui Dumnezeu, având să-I dăm seama de felul cum le-am întrebuințat. Grija noastră cea de căpetenie trebue să fie cea pentru sufletul nostru, care e comoara cea mai scumpă ce ne-a încredințat-o bunul Părinte ceresc şi singurul bun cu care putem intra în viața cea veşnică ce ne aşteaptă. A ne lega sufletele *numai* de bunurile acestei vieți înseamnă a ne pierde sufletul, care este mai de preț decât toate bogățiile lumii. De aceea zice Mântuitorul: *„Ce va folosi omului dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său şi-l va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?"* (Mat. 16 v. 26).

Nu e deci o nebunie a crede că fericirea o putem găsi numai în bunurile lumeşti şi că pentru comunizarea lor trebue să recurgem la vărsare de sânge, la teroare şi silă? A văzut cineva vre-odată o virtute născută din păcat, sau o fericire plămădită din ruină, sânge, moarte şi blestem?

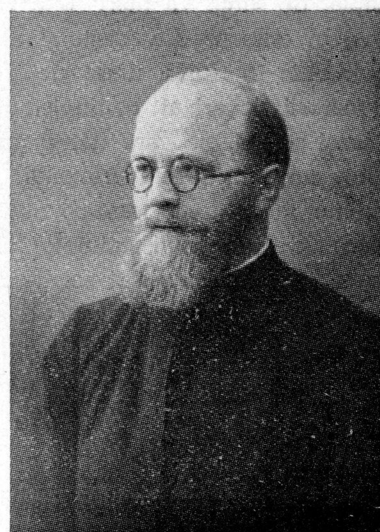
Domnul nostru Iisus Hristos nu învață pe oameni să dispreţuiască bunurile materiale, ori chiar să se lapede de ele fiindcă ar fi în sine rele şi păcătoase. Aceasta nu! Căci şi bunurile materiale sunt de Dumnezeu făcute şi-i sunt date omului ca să-i fie de folos pentru susținerea vieții şi pentru înfăptuirea scopurilor mai înalte în legătură cu desăvârşirea lui. Dar domnul nostru Iisus Hristos învață pe oameni să se ferească de ispitele spre lăcomie, spre furt, spre nedreptate, spre răpire, spre asuprire şi nemilostenie, spre răsbunări şi spre alte păcate întru câştigarea bunurilor materiale.

Urmând domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca nişte urmaşi ai apostolilor Lui în slujba mântuirii sufletelor Vă invităm şi Noi iubiții Noştri fii sufleteşti, să țineți la moşiile Voastre şi să nu le vindeți străinilor, ci să le sporiți cu munca Voastră cinstită, să țineți la casele Voastre, la famiile Voastre şi la familia cea mare a neamului nostru şi la pământul românesc — dar pe toate să le chivernisiți în duhul credinții în Dumnezeu şi având pururea înaintea ochilor Voştrii ținta cea din urmă a vieții omeneşti, care este la Dumnezeu.

Mai presus de toate Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos aşează porunca cea mare a iubirii, singura care este în stare să clădească fericirea între oameni, pacea, ordinea şi bunăînțelegerea în societatea omenească. Pentru înfăptuirea acestei împărății a iubirii între oameni a lăsat Mântuitorul în lume Biserica Sa, trupul Său tainic, ale cărui mădulare suntem noi fieştecare. Şi precum în trup mădularele îngrijesc unele de altele sprijinindu-se, aşa şi în societatea creştinilor dragostea ce-i leagă pe toți poartă grijă de fiecare. Prin legătura aceasta a iubirii şi prin puterea ei se pot înfăptui lucruri trainice şi în viața popoarelor şi a statelor, iar nu prin ura ce-o propovăduesc învățătorii mincinoşi ai comunismului. *„Căci dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că celce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a vă-*

P. S. S. Nicolae al Clujului

P. S. S. Nicolae al Orăzii

zut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-l iubească" (I. Ioan 4, v. 20).

De sigur că societatatea omenească n'a ajuns la desăvârşirea morală, cerută în evanghelia lui Hristos. Dar pentru aceasta nu-i de vina sfânta evanghelie, ci sunt de vină oamenii cari nu ascultă de ea, ci o calcă şi o nesocotesc. Şi cele mai înaintate popoare creştine se găsesc încă la începutul alfabetului întru învăţarea şi mai ales întru împlirea evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos. Deaci urmează că aceasta evanghelie nu e un lucru învechit, ci *ei îi aparţine viitorul.* Încă mult au de învăţat oamenii şi popoarele dela ea! Aluatul evangheliei dospeşte omenirea de aproape 2000 de ani, dar vremea coacerii e în mâna lui Dumnezeu care conduce lumea după planul Său, necunoscut nouă oamenilor.

Mântuitorul a venit în lume nu ca să prefacă pietrile în pâini, ci ca să întemeieze în ea împărăţia lui Dumnezeu, acea împărăţie care ia fiinţă în lăuntrul omului şi de acolo se revarsă în afară în fapte şi orânduelі potrivite voinţei lui Dumnezeu. Dacă ţinem seama că noi oamenii n'avem nimic ce să nu fi primit dela Dumnezeu, vom înţelege cât de adevărate sunt cuvintele Mântuitorului: *„Nu duceţi grijă spunând: ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate* acestea *se străduesc păgânii; ştie doar Tatăl vostru cel ceresc că aveţi nevoe de ele. Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi acestea toate se vor adăoga vouă."* (Mat. 6, v. 31-33). *Iar „împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi beutură, ci dreptate şi pace şi bucuria întru Duhul Sfânt"* (Romani 14, 17).

Celce deslănţue patimile omeneşti şi „scoate sabia, de sabie va pieri" - a zis Mântuitorul. Nu vedem cum se dovedeşte şi acest adevăr în cele petrecute în Rusia, unde de curând 16 din conducătorii de eri ai comunismului au pierit în aceeaşi soartă, pe care dânşii au pregătit-o altora? Oare nu sunt trecuţi prin sabie în Spania ceice au deslănţuit nebunia comunismului? Dar înzadar au sfărâmat comuniştii statuiele lui Hristos, căci numele Lui nu l-au putut scoate din inimi, iar glasul Lui îl auzim de peste veacuri spunându-ne: *„Nu vă temeţi de ceice ucid trupul, iar sufletul nu-l pot să-l ucidă; temeţi-vă mai curând de acela care poate şi sufletul şi trupul să le piarză în Gheena"* (Mat. 10, v. 28).

Dacă societatea omenească mai suferă de rele, acestea trebuesc îndepărtate nu cu forţa şi silnicia, ci prin înfăptuirea poruncilor lui Hristos despre dragoste şi dreptate. Numai evanghelia lui Hristos poate aşeza în suflete pacea, singura care dă trăinicie şi păcii din lume.

Fiii neamului nostru să tragă toate învăţămintele din cele petrecute la alte popoare şi să nu se lase ademeniţi la fapte ce samănă jale în lume. Să nu-şi plece urechea la învăţăturile nelegiuite ale comuniştilor, aducându-şi aminte de cuvintele sf. apostol Pavel: *„Chiar dacă noi înşine sau un înger din cer ar vesti altă evanghelie decât aceea pe care v'am vestit-o, să fie anatema!"* (Gal. 1, v. 8).

Dragi fii ai neamului nostru! Nu ascultaţi de şoaptele învăţătorilor mincinoşi şi de îndemnurile lupilor îmbrăcaţi în piele de oaie. Aceştia se ascund mai ales printre muncitorii din fabrici şi din diferite ateliere, răspândesc vorbe pe şoptite la urechile creştinilor noştri, intră în *sectele* cari atacă credinţa şi Biserica noastră, răspândesc pretutindenea neîncrederea în Statul nostru, folosesc cu viclenie nemulţumirile cari sunt legate de criza grea prin care trece lumea întreagă, trimit în toate părţile gazete şi alte tipărituri pline de otravă - şi toate le fac cu gândul ca să răstoarne ordinea din ţară şi apoi să dea năvala asupra ei ca să o stăpânească. Oriunde aţi întâlni asemenea oameni cu mintea tulburată de rătăcirea bolşevică, Voi să-i arătaţi paznicilor şi ordinei din Statul nostru şi să nu vă întovărăşiţi cu ei. Ci umblaţi pe calea înţeleaptă a părinteştilor datini pe care Vă povăţueşte, cu iubire de mamă, sfânta noastră Biserică ortodoxă.

Iubiţi-Vă neamul din care faceţi parte şi pe care milostivirea Părintelui ceresc l-a adus în staulul cald al aceleiaş Patrii.

Iubiţi-Vă pământul care adăposteşte oasele scumpe ale părinţilor Voştri şi fiţi gata în orice clipă să Vă daţi viaţa pentru apărarea lui.

Fiţi cu credinţă neclintită faţă de *M. S. Regele Carol II,* pe care bunul Dumnezeu l-a rânduit să ne fie cârmuitor înţelept şi plin de iubire!

În această dragoste şi credinţă faţă de Dumnezeu, faţă de Patrie şi faţă de Rege să Vă creşteţi şi scumpele Voastre odrasle. Căci întru creştineasca şi româneasca lor vieţuire Vă veţi binecuvânta de către Tatăl cel din ceruri.

La sfatul ce l-am ţinut împreună în Sibiiu la scaunul sfintei noastre Mitropolii, Noi, părinţii şi păstorii Voştri duhovniceşti, în dragostea ce o purtăm în inimile Noastre către Ţară, Neam şi Biserică şi cu purtarea de grijă ce-o avem către mântuirea sufletelor Voastre, am hotărât să Vă trimitem aceste învăţături şi poveţe. Noi avem încre-

derea în înțelepciunea dreptcredinciosului nostru popor și știm că nu-și va deschide urechile și sufletul spre învățăturile pierzătoare ale prorocilor mincinoși din zilele noastre; dar am voit să Vă aducem aminte de cuvântul Apostolului: *„Voi, iubiților, acestea mai înainte știind, păziți-vă ca nu cu înșelăciunea celor fără de lege fiind strămutați să cădeți dela întărirea Voastră. Ci să creșteți întru harul și cunoștința Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos"*. (II Petru 3, 17—18).

Pe lângă acestea, împărtășindu-Vă arhiereștile Noastre binecuvântări, am rămas

Sibiu, la 22 Septemvrie, anul Domnului 1936.

Ai voștri ai tuturor, de tot binele voitori:

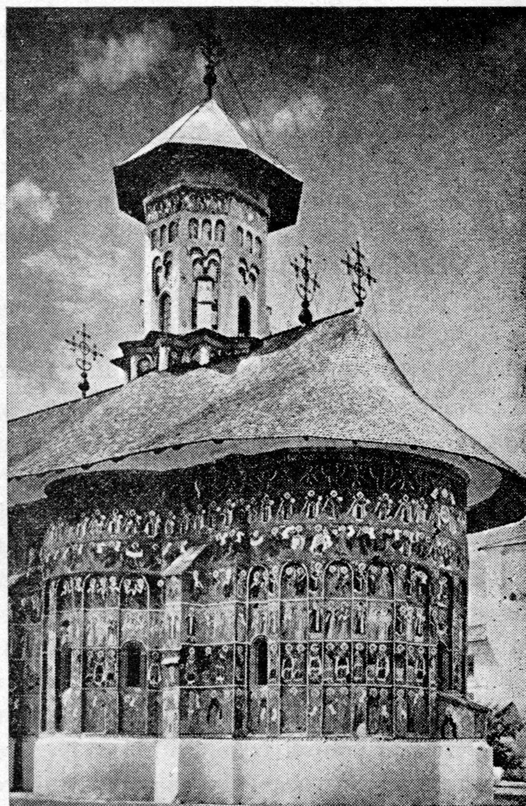
NICOLAE,
arhiepiscop și mitropolit

ANDREI,
episcopul Aradului

VASILE,
episcopul Caransebeșului

NICOLAE,
episcopul Orăzii

NICOLAE,
episcopul Clujului

Biserica Mănăstirii Sucevița

STILURI DE VIAȚĂ

STILUL ORTODOX

Viața religioasă a omului se rândueşte între veșnicia cerului și vremelnicia pământului. Transcendența de sus, pentru a-și concretiza binefacerile harului, ridică spre sine categoriile pământului. Toate marile religii, sub unghiul filosofiei culturii, sunt împăcări ale lui Dumnezeu cu omul. Transcendența divină a trebuit în toate timpurile și în toate locurile să încheie un „monumental compromis" cu veșnicia omenească. În sprijinul acestei teze avem drepte mărturii toate religiile, dar mai ales creștinismul. Când fața întoarsă spre lume a creștinismului a început să prindă rădăcini și să se răspândească, a întâmpinat numeroase rezistențe din partea realităților crono-spațiale, cari difereau mult, de pildă, în apus și răsărit. Pentruca nouă credință să-și poată îndeplini destinul ei istoric, a fost nevoită să se mlădieze după anumite cerințe locale, după mai asprele sau mai domoalele duhuri ale neamurilor și culturilor. Din această ciocnire între doctrina creștină și lumea pământeană, mai precis, din adaptările de care cea dintâi le-a realizat pe lângă cea din urmă, fără a-și știrbi întru nimic frumusețea dumnezeiască, s'au născut stilurile de viață pe cari le găsim azi în sânul bisericii creștine. Firește, de data asta nu ne vom opri decât asupra unuia din aceste stiluri, anume, cel ortodox.

Pentru cine se apleacă peste viața de toate zilele a neamurilor ortodoxe, pentru cine le-ascultă muzica sau le cetește poezia, mai ales și în covârșitoare măsură, cea populară, pentru cine le vizitează bisericile și se oprește asupra articulațiilor lor arhitectonice, pentru cine trăește în plenitudinea solară a răsăritului, *stilul ortodox de viață* este o prezență tot așa de vie ca lumina.

Duhul ortodox de pretutindeni mărturisește o vădită corespondență între „sfințenie și miracolul vieții, între cer și pământ". De aici și preferința pe care o manifestă spiritualitatea ortodoxă spre *categoriile organicului: viața, lumea, pământul.* Tot ce este „organic", zice Lucian Blaga, e înălțat în ortodoxie la rangul unui al doilea pol al vieții spirituale. Categoriile organicului, deși aparțin vremelniciei, sunt oarecum echivalate lumei de dincolo. În ortodoxie, grație unei uluitoare plenitudini sufletești, a unei absolute certitudini, că omul nu e decât un vas în care, din poruncile

unei puteri sofianice, coboară lumina taborică a mântuirii, pământul, cu toate virtuțile și păcatele lui, devine icoana cerului. Omul ortodox, al cărui exemplar de elită este călugărul atonit, are certitudinea mântuirii în sânge. Pentru cine găsește în pâinea de toate zilele trupul lui Iisus, iar în vin sângele Domnului, lumina raiului creștin și ispitele pământului se înfrățesc în aceeași nemărginită dragoste a Tatălui pentru fiii săi.

Întrezărim, pe lângă această nervură centrală a duhului ortodox, în strânsă atârnare de ea însă, și alte determinante vrednice de luat aminte.

Găsim în ortodoxie, bunăoară, *concepția transformării naturii în biserică,* găsim o „natură-biserică“, despre care, cu ton de bunăvestire, ne mărturisește ciobanul „Mioriței“ noastre. „Biserica e privită ca un „organism“, ca o „unitate a totului“, ne lămurește L. Blaga, în care e cuprins nu numai omul, ci și viața și creatura vegetală. Pentru ortodocși biserica nu e o simplă organizație în expansiune, ea are din capul locului un aspect cosmic. Individul participă la totalitatea bisericei ca membrul unui organism la viața și aspectele întregului organism. În Rusia s'a desvoltat o cunoscută învățătură, una dintre cele mai autentice ale spiritualității ortodoxe, potrivit căreia „fiecare om e vinovat pentru faptele tuturor“. Avem suficiente motive să credem că această învățătură n'ar fi fost niciodată posibilă la catolici; întâi fiindcă pentru catolici biserica reprezintă o entitate formală mai presus de indivizi, și al doilea fiindcă indivizii sunt simple verigi într'un front impus de sus, adică membri organizați, iar nu părți vii ale unui organism. Dar mai ales această învățătură nu ar fi posibilă la protestanți, cari se socot făpturi singularizate, și cari își închid ferestrele ca monadele lui Leibniz, alcătuind fiecare o lume pentru sine. Învățătura ortodoxă amintită presupune de fapt credința latentă că biserica, adică „unitatea totului“, e ca un *organism* de o structură interioară plină de magice corelații. Dacă un membru al unui organism e bolnav, e bolnav și întregul organism, și fiecare celulă e condamnată să sufere. Ca parte a unui mare întreg viu și organic, fiecare om e vinovat pentru faptele tuturor“.

Aceeași aderență la „organic“ o reliefează și complexul de probleme în legătură cu ideea de „națiune“.

„Menținându-se, în principiu, necurmat pe lângă ideea despre biserică – „unitate a totului“ – ortodoxia a manifestat încă din timpuri vechi, scrie acelaș Lucian Blaga, o tot mai pronunțată silință de divizare practică după națiuni. Această inspirare e în definitiv rezultatul aceleiași aderări supreme la tot ce e „organic“, trăsătură și înclinare caracteristice popoarelor ortodoxe. În lumea ortodoxă organicul serbează triumfuri. De notat e că duhul ortodoxiei definește națiunea după cel mai organic criteriu al ei, adică după „sânge“ și „graiu“. În cadrul ortodox indivizii se simt firesc integrați în unitatea superioară și mai complecă a „neamului“. Ideea de neam, în înțeles de „fapt organic“, s'a desvoltat pe tărâm ortodox în desăvârșită neatârnare față de ideea de stat, cele mai adeseaori chiar împotriva ideei de stat. Spre ilustrare nu trebuie să trimitem mai departe decât la exemplul poporului românesc, care, păstrat sute de ani subt stele neprietenoase, și-a presimțit unitatea organică de neam, peste barierile și vămile a trei imperii“.

În al doilea rând, *ecumenicitatea ortodoxă* nu este decât apoteoza unității organice a totului, universalizată în concret. Cât de stăpânitoare este pasiunea organicului în duhul ortodox, atât în ce privește biserica cât și neamul, ne-o dovedește faptul că românul își numește credința „lege românească“. Sinteza termenilor, a cosmicului și etnicului, subliniază cu mult tâlc Lucian Blaga, își are puntea mijlocitoare în categoriile organicului.

În ceeace privește limba, ortodoxia ne oferă din nou un peisaj viu și colorat. „Limba aci, în răsărit, nu e privită ca un simplu material disponibil, asupra căruia să se poată aplica inițiativa individuală; acì limba e privită ca un organism viu și supraindividual, ca un organism mai larg în care *insul se integrează cu firească evlavie.* Atitudinea de evlavie a insului față de graiu, permite de fapt o desvoltare a limbei ca organism vast și relativ unitar, după legea ei anonimă, dar nu după îndrumări și capricii individuale“. La fel se întâmplă cu limbile literare, cari nu sunt decât înfloriri măestre ale graiurilor populare. În răsăritul ortodox, pentrucă așa dictează duhul stilistic al locului, se petrece o necurmată înviorare a limbii literare prin izvoarele, cu aromă tare, a graiurilor populare. Orice abatere dela această normă organică este sancționată. Să ne gândim un moment la rătăcirile latiniștilor noștri, rămase simple exagerări în marginea cercetărilor filologice.

Dacă sufletul apusului, atâta cât a mai rămas, este adăpostit de cetăți și orașe întinse cât o țară, atmosfera duhului ortodox a învăluit mai ales satul. În dogorile satului, cu fruntea descoperită în fața soarelui și a lui Dumnezeu, au crescut culturile spontane, anonime, folklorice, într'un cuvânt, culturile populare. Mărturisirea lui Lucian Blaga ni se pare revelatoare în această privință. „În Elveția, unde am petrecut câțiva ani, am avut spre mirarea noastră adesea prilejul, în discuții cu

Icoană din biserica Sf. Ilie — București

germaniștii sau romaniștii de acolo, să constatăm că apusul a pierdut aproape cu totul însăși noțiunea de „cultură populară“. Știința înclină acolo să reducă orice produs și fenomen cultural la creația individuală. Filologi de necontestată reputație sunt cu totul streini de ceeace înseamnă cu adevărat poezie populară. Vigoarea baladei, frăgezimea cântecului, adâncimea prăpăstioasă a proverbului, bogăția și finețea artei populare, proprii sudestului european, sunt privite acolo, ca fapte de necrezut. Elvețienii puși în fața unor tălmăciri a Mioriței, a lui Toma Alimoș, și a Meșterului Manole, sau a unor cântece din Maramurăș sau de pe Târnave, s'au transfigurat de o emoție ca în pragul unui miracol. După ani de ședere în țara alpină, am avut întâia oară norocul de a auzi pe elvețieni vorbind în superlative. Și acest sentiment de admirație ne-a fost dat să-l recoltăm cu arta populară românească nu odată, ci la fiecare pas. Am înțeles atunci întâia oară satisfacția luminoasă, pe care a stârnit-o în sufletul unui Goethe poezia populară sârbească“.

Și când te gândești că toate aceste flori de rară elevație sufletească se ridică din inima gâlgăitoare de duh a satului!

Stilul ortodox de viață, ca și cel catolic sau protestant, a ajuns la realizarea unui tip bine conturat, ce se găsește mai ales printre călugări. „Pe acești călugări, notează Lucian Blaga, nu-i știm numai din romanele dostoiewskiene, ci-i știm tot așa din descrierile unor călători străini pe Muntele Atos, iar vre-o câțiva am întâlnit în cursul anilor și aievea. Unii dintre aceștia au stat, robindu-se întru privațiuni și desrobindu-se în reculegeri, un deceniu, sau mai mult, în peșterile depe Sfântul Munte. Aceste exemplare umane, cari prin evlavia lor nefățarnică s'ar face mai buros una cu pământul, ne-au dăruit o icoană neuitată, apropiindu-se de ceeace ar putea să fie nu numai călugărul, ci și preotul ortodox. Înfățișarea lor exterioară, dezolantă de multeori, vorbește desigur împotriva acestui tip de viață; dar au acești călugări o liniște interioară, de necrezut, o transparență a vieții sufletești și o lumină, care le străbate toată făptura și care se comunică fără putință de împotrivire, mediului încunjurător. Credința lor a devenit cu adevărat substanță organică. Credința lor străbate dinăuntru în afară, nu năvalnică, lucidă și întovărășită de reflexe militante, ci simplă și firească, însoțită de nu știi ce aromă de adâncă viață subconștientă. Faptele unui asemenea om se desprind dela sine din lumina lăuntrică, ele nu sunt susținute de scopuri, cari să le depășească, nici precedate de problematizări, cari să le dea un aspect singular și prăpăstios. Faptele necăutate ca atare, par a fi crescut înăuntru, și când se ivesc, ele cad, ca niște fructe coapte, neîncunjurate nici de ideia unui triumf al bisericii, și nici măcar de ideia de a da un exemplu. Nu omul, ca individ conștient, e autorul faptelor, ci faptele se săvârșesc prin el, pornind din substraturi organice fără nume. Duhul ortodox este, în aceste exemplare rare, nu o doctrină, ci un fel de a fi, o existență organică, o existență profundă ca atare. Pășind în aura unui asemenea exemplar uman, ți se comunică o atmosferă spirituală, care s'a făcut carne și trup“. Ți se comunică, zicem noi, un stil de viață!

Dacă mai adaugăm la determinantele de mai sus, *vuietul de lumină a transcendentului care coboară și dumnezeiasca perspectivă sofianică*, avem „profilul magnific“ al stilului ortodox, care intim și monumental, dă veșnicie omenească *stilului românesc.*

GRIGORE POPA

Rasa și ortodoxia sunt cele două componente ale substanței românești.

Î. P. S. Mirtopolit Nicolae

AUTOREPLICA LA „FETELE DIN BDM"

CERCETAŞA ROMÂNĂ

Cum de sfintele Paşti cari au trecut căpătasem învoirea mai marelui meu care mă ţinea la şcoală în străinătate să mă întorc în ţară, să îmi mai răcoresc plămânii cu aer românesc şi cum tocmai atunci apăruse articolul meu despre fetele germane de astăzi, mai mulţi cunoscuţi mi-au comunicat impresiile prilejuite de lectura lui. Un prieten mai mare, dupăce mă îndemnă să bătucesc mereu asemenea probleme de educaţie patriotică, încheie cu acest ascuţit final:

— Căci doar, la noi, numai mueraticii se mai ocupă de asemenea chestiuni.

N'am să pot uita niciodată zâmbetul enigmatic cu care îşi pecetluì reuşita-i sentinţă. Fără săi mai răspund ceva, ne-am strâns mâna şi am plecat. L-am înţeles perfect.

N'am năravul să întreprind anchete asupra efectului ce-l poate avea unul sau altul din articolele mele, asupra unuia sau altuia din preţuiţii noştri cititori. Însăşi discuţia cu prietenul pomenit s'a iscat din voia lui. Avea omul plăcerea să-mi spună un cuvânt de încurajare şi mi l-a spus. Pentru acest soi de cuvinte ai totdeauna recunoştinţă. Aşa cum de laudele exagerate ţi-e teamă. Mi-a fost dat însă să-mi aud şi vorbe slabe. Cineva, tulburat de acelaş articol care pricinuise altora bucurie, se repezì la mine, cu cuvinte aspre. Mă rog, pentru motivul că am scris adevărul *despre o organizaţie – model pentru lumea jună de oriunde, aprigul meu judecător, ca să mă sfarme, m-a lovit în ceea ce aveam mai scump şi mai treaz în mine, ca student român în ţară străină: simţirea mea românească, puritatea sentimentelor mele patriotice, era socotită de neinduplecatul meu interlocutor dacă nu definitiv pierdută, apoi cel puţin strâmbată, pătată, schimonosită. M'a durut ocara lui. M'a durut cu atât mai mult cu cât oridecâteori îmi examinez conştiinţa mea de român – şi asta o fac des – constat că tocmai modul orbiş, fanatic, sincer, exclusivist, în care poporul acela mare şi neastâmpărat îşi iubeşte Patria, a ascuţit până la maximum însăşi sentimentele mele patriotice româneşti. Sunt convins, adânc convins, că străinătatea nu pierde niciodată pe un român ale cărui rădăcini sunt adânc împlântate în pământul Ţării sale, ci dinpotrivă, îl educă, îl întărâtă în sentimentele sale româneşti, îi stilizează aceste sentimente, le dă conturuń clare şi le dă relief. Sunt convins că mult mai bune lecţii de românism ia un tânăr care departe de ţara lui vede zi de zi cum se agită ca un torent entusiasmul unui popor ce-a băgat în răcori întreagă Europa, decât, în nu ştiu ce tabără de „stânga", unde un pumn de aşazişi români spurcă pe românul din tabăra adversă.*

Eram departe de ţară când aflam, nu demult, că spre ferestrele nu ştiu cărui hotel din pacinicul nostru Sibiu sburau bolovanii „iubirii" frăţeşti şi prin dimia cămăşilor făgărăşene împroşca în acelaşi loc sângele „solidarităţii" naţionale.

Ţin minte că mă rugam lui Dumnezeu să păzească România pe care El *a zidit-o, de pierzania ce i-o pregătesc oamenii. Ţin minte iarăşi, că oridecâteori vedeam scurgându-mi-se sub ferestre, în şiruri lungi şi îndesate legiunile unui popor educat în disciplină şi iubire de patrie, eu nu mă doream câtuşi de puţin în rândurile lor. Dar în singurătatea cămăruţei mele de şcolar, graiul pământului ce m'a crescut, cu a cărui zestre sufletească i-am trecut hotarele, îmi storcea din suflet un strigăt de biruinţă:* Cred în Ţara mea!

Două lecţii?.. Veţi recunoaşte bucuros oricare, că sunt lecţii şi lecţii.. Promit să mai revin odată asupra celei din urmă. Numai odată? Va fi acea „dată" o spovedanie crudă a experientelor unui tânăr pribeag printre străini, o mărturisire de credinţă a unui român care, departe de ţara lui, a învăţat cum se iubeşte ţara.

De când scriu aici la revistă, am lăudat totdeauna binele, atâta cât îl avem şi mai ales, recunosc bucuros, am hulit răul. Găsesc că în aceasta stă rostul elementar – mai mult: singurul rost *– al propovăduirii prin presă: pe cel dintâi să-l sprijineşti, pe celalalt să-l îmbrânceşti.*

Când am scris despre fetele din B.D.M., am făcut-o de două ori mulţumit. Întâi de toate, fiindcă aveam sub ochii mei exemplul concret al unei educaţii corecte şi izbândite a consoartelor noastre din genul femeiesc, în duhul iubirii de Patrie şi de familie cu toate ramificaţiile lor. În rândul al doilea, eram mulţumit că voiu putea da în curând o replică românească *la fetele din B.D.M., că ne putem lăuda şi noi cu ceva similar. În scrisoarea cu care însoţeam articolul meu mă şi grăbisem să vestesc Prea Sfinţitului nostru director, că articolul următor*

Cercetaşele la sfânta slujbă

va cuprinde această replică. Între timp, am venit în ţară, de sărbători. Şi cum încă dela Halmei leghioane de buze înroşite, obraji boiţi, coafuri oxigenate şi rochii crepate „rendez-vous" au luat cu asalt acceleratul meu, planul ce-l aduceam în buzunar, a trebuit să-l amân. Aş fi comis o crudă, neiertată nedreptate faţă de femeia de mâine a României grăbindu-mă să-i trimit un cuvânt de încurajare şi laudă, în public, pe drumul ce şi l-a ales, fără să sun, în prealabil, de îngropăciune, la urechea femeii sterpe ce nu ne mai trebue. Lucru pe care l-am şi făcut în articolul următor.

Dar nădejdile cu cari aşteptăm o romăncă nouă au vreun temei concret, vre-un reazim faptic?

Eu unul am credinţa că nădejdile acestea nu sunt clădite pe nisip.

Anul trecut, splendida organizaţie tinerească a cercetăşiei a fost reorganizată complect. E darul Regelui Românilor, ale cărui speciale atenţiuni pentru cercetăşie datează încă de pe vremea când Maestatea Sa era prinţ de coroană. Dacă acum e anul, când înregistram cu cuvenită şi neprefăcută bucurie înoirea, ne arătam oarecum sceptici în anticiparea sufragiilor pe cari cercetăşia le va strânge în rândurile tineretului masculin, apoi cu totul altfel erau gândurile cu cari o vedeam rodind între fete. Din motive uşor de înţeles: Fetele nu fac politică, nu trebue să facă politică în înţelesul balcanic al cuvântului. Politica lor e politica respectului de familie, căminul, maternitatea. De cinstea în care sunt ţinute aceste elemente fundamentale ale societăţii omeneşti, din partea fetelor, e condiţionată calitatea contribuţiei – bune sau rele – pe care sunt îndatorate ele s'o dăruiască Patriei.

În alte ţări, dacă de educaţia intelectuală a femeii de mâine se ocupă şcoala, apoi Biserica e aceea care pliveşte buruiana şi sădeşte florile virtuţii în laturea ceealaltă, care-i a sufletului. La noi, abia de curând am avucat să dăm tineretului asistenţa duhovnicească de care are nevoie pentru o armonică desvoltare a personalităţii sale de mâine. Cu timpul, vom avea şi noi organizaţii ale tineretului „în curţile Casei Domnului", presărate pe întreg pământul românesc. Cercetăşia noastră nu pune în umbră educaţia religioasă a legionarelor ei, dar nici nu-i dă locul de frunte în preocupările ei. Şi atunci, latura aceasta rămâne la discreţia educatoarei: e comandanta respectivă o femeie evlavioasă şi cu frică de Dumneu, se va cultiva sentimentul religios al micilor legionare, va pune pe el preţul care i se cuvine, poate accentul hotărâtor. E tocmai dimpotrivă – adică o spulberată fără nici o credinţă – va inocula tinerei victime virusul convingerilor şi implicit al deprinderilor dubioase. Şi atunci toată opera educativă a numitei va fi compromisă şi cu ea – poate – o întreagă generaţie de femei. Căci în sufletul unei femei fără o credinţă luminată, fără sentimente religioase calde şi active, e exclus să se poată sălăşluì iubirea de patrie şi respectul de viaţa familiară. La sânul unei aseme-

Port românesc

nea femei e greu să ne închipuim că vor putea să se cuibărească pruncii cu care e datoare față de Dumnezeu și de Neamul ei.

Un caz îmbucurător: Astăvară, cercetașele clujene au mers în tabără, la mare. Dela Cluj prețuita lor comandantă, Dna Sanda I. Mateiu le trimetea regulat – răsfoiți „Națiunea Română" de pe-acea vreme – calde mesagii de îndemnuri înțelepte și mișcătoarele semne ale nu mai puțin caldei sale iubiri de mamă. Familie, Patrie, Maternitate și numele Celui ce s'a dat de ocară pentru noi, iată catehismul pe care Domnia Sa nu uita nici odată să-l pună în litere apăsate la inima tinerelor fete. Fetele din B. D. M. au de toate și totuși le lipsește ceva: Cercetașele Doamnei Sanda I. Mateiu au și acest ceva: îl au pe Dumnezeu.

Iată de ce școala cercetașei române, așa cum a fost concepută de Doamna Sanda I. Mateiu, e superioară celei a fetelor din B. D. M.

Aș vrea să știu cercetașa română de pe tot întinsul Țării așa cum ne-o dăruește gingașa purtare de grijă dela Cluj: înfășurată 'n drapelul Patriei și ocrotită de Crucea lui Iisus.

GRIGORIE T. MARCU

INIMEI MELE

O, inimă! Tu, ce ești templul
Atâtor sfinte amintiri,
De ce iei parte-atât de vie
La jalea 'ntregei omeniri?

De ce când unii vesel cântă
Uitând al vieții chin amar,
Tu cu acei ce plâng în umbră
Golești acelaș trist pahar?

De ce să 'ngropi simțirea blândă
Sub a durerii grea povară,
S'așterni înghețul trist al morții
Peste-a vieții primăvară?

Când clipele-ți sunt numărate
Când nu-i nimic etern în lume,
De ce să plângi ascunsă 'n umbră
Dureri și doruri făr' de nume?...

DAFNA-BLAGAIANA

MUCENICUL

BABA NOVAC

Clujul s'a îmbogățit cu un pios loc de pelerinaj prin ridicarea unei troițe în amintirea lui Baba Novac pe locul unde la 5 Februarie 1601 marele general alui Mihai Viteazul fusese tras în țeapă împreună cu duhovnicul său român, în fața fostului Bastion „Bethlen", la începutul Căii Feleacului.

Troiță

Străin de neam, dar român prin marile-i fapte militare, acest erou și-a meritat pomenirea, fiindcă viața lui sfârșită în martiriu s'a integrat în procesul de împlinire al destinului nostru național.

Născut la Poreci, lângă Semendria sârbească, Baba Novac, după ce se luptă ca ostaș de rând împotriva Turcilor căzând și în prinsoare păgână, în anul 1595 intră în slujba lui Mihai Viteazul, ajungând curând, datorită priceperii militare și a vitejiei personale, generalul conducător al oastei haiducilor din armata Domnului român. Anul următor, cu o oaste restrânsă de 700 oameni, năvăli peste Dunăre până la Sofia și munții Balcani și zdrobi armata lui Hassan Pașa. De atunci rămase în mare cinste la Domnul Țării Românești, care avu în el pe cel mai viteaz general în luptele pentru cucerirea Transilvaniei și a Moldovei. Baba Novac cu haiducii lui a deslănțuit lupta de la Șelimbăr care adusese Ardealul la picioarele marelui voevod Mihai Viteazul și tot el fu principalul sprijin în expediția din Moldova, fiind încredințat de Domnul celor trei țări românești cu alungarea și urmărirea lui Eremia Movilă.

Numele lui ajunse acum totatât de temut ca

şi al marelui său Voevod, care avea în el o nes clintită încredere. Cât de mult l=a apreciat Dom= nul tuturor Românilor o dovedeşte faptul că lui Baba Novac şi oştilor lui i=a încredinţat paza vie= ţii vlăstarului domnesc aşezat pe tronul Munteniei, Nicolae Petraşcu, pentru a=l apăra pe el şi ţara de Turci.

Înfrângerea lui Mihai la Mirăslău şi plecarea viteazului voevod la Viena şi la Praga, deslănţuì furia răzbunătoare alui Csáki şi Moise Székely, căpeteniile Ungurilor răsculaţi împotriva domniei „Valahului“ în Ardeal. Baba Novac, trecut tem= porar în slujba lui Basta, fu prins în Banat şi adus la Cluj, unde în ziua de 5 Februarie 1601 fu ars pe rug împreună cu duhovnicul său român, în Piaţa Unirii de azi. Setea de răzbunare împotriva lui Mihai şi a viteazului său general nu mai cu= noscu în acele clipe margini. În timp ce flăcările rugului se înteţeau mistuind trupul lui Baba Novac şi al preotului său, călăii aruncau pe ei apă pentru a prelungì şi mai mult chinul, până ce însuşi generalul Basta, cutremurat de groaznica privelişte poruncì să se oprească tortura şi curând moartea izbăvì de chinuri pe cei doi martiri. Răzbunarea însă nu se opri aici. Trupul ars al lui Baba Novac fu dus la marginea cetăţii şi tras în ţeapă în faţa „Tur= nului croitorilor“ spre înfricoşata luare aminte a celor ce ar îndrăznì să mai nădăjduiască într'o re= venire a stăpânirii româneşti în Ardeal. „Nici nu se poate spune – mărturiseşte un cronicar ungur contimporan – cu câtă grabă i=au mâncat corbii carnea, încât în zilele următoare nu se mai ve= deau în ţapă decât oasele“.

Pentru oficialitatea Clujului această înfioră= toare crimă se reducea la o simplă înregistrare de socoteli: „6 Februarie 1601. Am dat ţiganilor pen= tru că au schingiuit, au torturat, au fript şi=au tras în ţeapă pe Baba Novac şi pe Preotul, florini 7, dinari 50... Am plătit pentru Baba Novac şi Preo= tul, celor doi călăi, fl. 3... Am plătit lui Luca Acsi pentru că a cioplit ţeapa pentru Baba Novac,

Mihaiu Viteazul

fl. 2...; iar altă dată: ...Am cumpărat două grinzi dela Gheorghe Ekés, pe cari au fost fripţi Baba Novac şi Preotul, fl. 1, d. 20“.

Pentru voevodul Mihai, reintors biruitor în Ardeal, uciderea lui Baba Novac a fost o cum= plită durere, o grea pierdere şi o prevestire. De aceea marele Voevod, în amintirea şi dreapta cin= stire a celui ce a suferit pentru el moarte de martir, a înfipt în locul unde fusese ţeapa steagul lui cel mare, să ştie lumea românească din jurul Clujului că Domnul îşi cinsteşte slujitorii şi că stăpânirea românească în Ardeal nu s'a sfârşit.

S'au scurs de atunci trei secole de dominaţie ungurească în Cluj. Amintirea înfiorătoarei tragedii s'a şters, iar locul de supliciu al martirului Baba Novac, ca şi „Turnul croitorilor“ numit apoi bas= tionul Bethlen, au ajuns un maidan şi cuib de in= salubrităţi. Din acest maidan, conducerea actuală a oraşului a făcut un parc frumos îngrijit, iar un comitet de iniţiativă în fruntea căruia a stat ma= rele ctitor, regretatul episcop N. Ivan, a aşezat aici o troiţă şi un catarg, pe care an de an, la ziua Eroilor, se ridică cu solemnitatea cuvenită steagul lui Mihai Viteazul.

„Turnul croitorilor“ sau „Bastionul Bethlen“ azi poartă numele lui Baba Novac şi zidurile lui mucede privesc an de an mulţimea românească a Clujului strânsă pentru a se închinà înaintea steagului Basarabilor şi a troiţei amintitoare că stăpânirea noastră aici e pecetluită cu sânge de martir.

I. MOGA

ISTORIE VECHE ȘI NOUĂ

MOARTEA ALBĂ

Istoria bisericii noastre ortodoxe a înregistrat recent unele evenimente, ce reeditează, în decor schimbat, dureri și suferințí din primele timpuri ale creștinismului.

Un fragment din acestea, pe bază de documente, voiu schița în rândurile de față.

Anul 1453, în care Turcii cuceresc Constantinopolul, înseamnă pentru creștinismul nostru răsăritean începutul unei epoci de aproape neîntreruptă persecuție și suferință, care nu s'a încheiat nici în zilele noastre de avansată cultură și civilizație.

De altfel populația creștină din Asia-Mică, chiar înainte de acest an, a început să înregistreze o simțitoare scădere numerică, sub presiunea deselor incursiuni pustiitoare ale Seldciuchilor, Mongolilor și Osmanilor. Cucerirea Constantinopolului, evident, a însemnat sporirea suferințelor pentru creștini. Căci măcelurile, răpirea băieților creștini pentru întărirea oastei de ieniceri, oprimarea religiei și limbii – toate aceste fapte decimau sistematic populația creștină din imperiul turcesc.

Un istoric a făcut socoteala, că dela 1453 până la începutul secolului XIX, numărul creștinilor din teritoriile cucerite de Turci, a scăzut mult sub jumătate, fapt confirmat și prin desființarea multor eparhii ortodoxe din lipsă de credincioși. Totuș până la proclamarea nouei constituții turcești din 1908, creștinii ortodocși din Asia-Mică și Tracia, mai aveau o situație relativ suportabilă, mai ales după masacrele sultanului Abdul Hamid din 1895–1896. Cu anul 1908 însă, lucrurile iau altă înfățișare. Atunci, în urma frământărilor politicie interne, inspirate de realizările democrate ale statelor europene, Turcia primește o nouă constituție, proclamată la Salonic de partidul turcilor tineri, care răsturnase regimul despotic de până atunci, afirmând deviza tip: dreptate, egalitate, fraternitate, pentru toți cetățenii imperiului. Sub vraja acestei devize și creștinii s'au lăsat furați de gândul, că în sfârșit a sosit și pentru ei timpul liniștei, siguranții și posibilitățíi de a se desvolta cu deplină libertate în orice privință. O singură persoană rămase bănuitoare, îndemnând la precauție: Patriarhul ecumenic Ioachim III. Analizând cu atenție cele fixate și făgăduite prin noua constituție, Patriarhul se temea ca noua desvoltare a statului turcesc să nu aducă atingere caracterului național al creștinilor, rămas intact până atunci, și mai ales religiei lor. Și de fapt, teama n'a fost fără temeiu. Dreptatea și egalitatea promise prin noua constituție au rămas numai pe hârtie. Mai mult. Autoritățile turcești au început să suprime chiar din privilegiile acordate creștinilor la 1453, și datorită cărora, sub conducerea Patriarhului, și-au putut păstra religia, limba și cultura națională. Toate protestele Patriarhului nu dedeau nici un rezultat. Situația creștinilor devenia tot mai critică, ceea ce a contribuit în bună măsură la izbucnirea războiului balcanic împotriva Turciei, care fiind înfrântă a fost silită să cedeze Macedonia și Tracia Vestică până la râul Marița. Dar sfârșitul războiului balcanic a însemnat începutul primei persecuții sistematice împotriva creștinilor din Tracia răsăriteană și Asia-Mică. Idealul unui panturcism feroce se afirma cu tărie. Și în fața lui, orice încercare pentru păstrarea religiei sau caracterului național din partea creștinilor era socotită trădare și pedepsită în consecință. Masse compacte de creștini se aflau în Asia-Mică și Tracia răsăriteană. Asupra acestor provincii și-au fixat Turcii ochii, voind cu orice preț să le schimbe caracterul religios și național, deportând pe creștini și colonizând pe Turcii refugiați din teritoriile perdute prin războiul balcanic. Începutul s'a făcut cu populația creștină din jurul Adrianopolului. Primele măsuri au constat în arestarea multor creștini, pentru diferite motive, inventate, nu reale, apoi în desarmarea creștinilor și înarmarea multor bande turcești, care năvăleau noaptea în așezările creștinilor silindu-i la emigrare. Astfel, așezări înfloritoare, cu masse compacte de creștini, au devenit câmpul celor mai îngrozitoare măceluri, iar locuitorii siliți, pentru a-și salva viața, să le părăsească în grabă. Și izgonirea se făcea după metode, pe cari cruzimea turcească, – alimentată de neîmpăcata ură religioasă împotriva a tot ce-i creștin – le practicase, experimentase și perfecționase secole dearândul. Omorurile, aprinderea caselor, răpirea avutului, erau la ordinea zilei și sub ochii autorităților. În plus, creștinii erau siliți să semneze declarații că-și părăsesc vetrele de bună voie.

Protestele Patriarhului, chiar și intervenția unor state europene, n'au fost în stare să aducă nici o îmbunătățire situației. Și astfel peste 30.000 creștini ortodocși au fost alungați din așezările lor, foarte mulți pierzându-și pe lângă întreg avutul, și viața. Numai în orașe mai mari, ca Smyrna și Aivali, a rămas un număr mai însemnat de creștini, pe toată coasta ionică a Asiei-Mici.

Șase luni după începerea acestor persecuții, izbucnește războiul mondial, care vremelnic le pune capăt, până la intrarea Turciei în război, când reîncep cu mai multă furie. Căci războiul mondial n'a modificat planul turcesc inițial, de a nimici total pe creștini. Numai felul execuțării a suferit oarecari modificări în sensul perfecționării, fiindcă blocada aplicată îndată față de Turci nu mai permitea și expulzarea creștinilor.

Constituția dela 1908 întroducea serviciul militar obligator pentru toți cetățenii. Până atunci creștinii în schimbul unei taxe, erau scutiți. Creștinii nu s'au opus, nădăjduind că vor avea tratament egal cu Turcii, deși cererea Patriarhului de a li se da preoți militari n'a fost primită. Nădejde zadarnică. Religia le era batjocorită, hrana reținută și în plus, zilnic bătuți, pe când alături soldații turci aveau de toate.

Mai târziu Turcii, temându-se că în urma acestui tratament creștinii nu se vor mai lupta bine pentru împărăția turcească, au format cu ei „batalioane de lucru", scoțându-i as'fel dela front și întrebuințându-i la diferite lucrări. Iar cruzimea tratamentului în aceste batalioane, spun martori oculari din țările aliate sau neutre, nu se poate reda prin cuvinte: Hrana, ca și inexistentă, la fel și îmbrăcămintea, bolnavii întinși pe câmp fără nici un ajutor medical, iar dealungul drumurilor sute de cadavre, pradă paserilor și câinilor. Cu duzinele muriau zilnic creștinii în fiecare batalion, de foame, frig și boli.

Prin sistemul „batalioanelor de lucru" erau închinați morții însă numai bărbații înrolați în armată. Dar rămâneau copiii, femeile, bătrânii, infirmii. Și aceștia trebuiau tratați într'un fel. Altfel problema creștină nu se putea rezolvi după placul Turcilor. – Față de aceștia s'a aplicat altă metodă, mult mai crudă, deportarea, cu drept cuvânt numită: *moartea albă*. Firește, orice stat are dreptul, chiar datoria, pentru siguranță, să dispună evacuarea populației din unele regiuni, mai ales în timp de război. Numai că la Turci altul era motivul adevărat: ura față de creștini. Căci Nemții, aliații lor, mărturisesc în cărți publicate după război (Lepsius, rev. „Die Eiche", ș. a.), că din motive strategice numai câteva așezări creștine trebuiau evacuate. Se deportau însă creștinii, și numai creștinii, din localități așezate la sute km. de câmpurile de luptă. Să admitem totuși că evacuările ar fi fost justificate. Însă felul barbar, lipsit de orice conștiință și simț de umanitate, în care au fost executate, nu poate fi justificat cu nimic.

Deportarea se făcea după un plan bine chibzuit. Întâi, conducătorii creștinilor, aflați pe acasă, au fost arestați și internați în anumite tabere, sau mulți dintre ei împușcați pe loc. Chiar medicii creștini activi pe front sau în spitale, au avut aceeași soartă. – Să nu aibă cine protesta. – Apoi, de obicei noaptea, apărea un grup de soldați, și conducătorul ordona populației creștine, ca în timpul cel mai scurt, să fie gata de plecare. Evident, pregătiri nu se puteau face. În unele locuri, bărbații au fost porniți întâi, și îndată împușcați, sau legați cot la cot. – Să nu aibă cine se opune și să nu fie nevoie de escorte puternice.

În felul acesta porneau convoaie de mii și zeci de mii de creștini – copii, femei, bătrâni, bolnavi – spre ținte necunoscute, mergând pe jos zi și noapte, săptămâni și luni, fără să știe încotro, mânați de soldații turci cu biciul. Oboseala fizică, foamea, boalele, intemperiile, decimau ceas de ceas numărul deportaților. În plus, bandele Curzilor făceau ravagii în convoaiele creștinilor, jefuind, omorând, răpind copii, fete și femei, fără ca escortele să intervină. Drumurile parcurse erau însemnate cu cadavre, cu muribunzi, bolnavi fără ajutor și copii de curând născuți. Orice împotrivire la continuarea drumului, era pedepsită pe loc cu moartea. Plăcere mare le făcea soldaților să aplice „bastonada", care totdeauna provoca moartea. Sau să smulgă nenorociților, cari nu aveau decât vina de a fi creștini, unghiile, părul, să le ardă cu fierul roșu tălpile picioarelor, să le străpungă pieptul.

Hrana consta din ce-au putut lua de acasă, apoi iarbă și rădăcini de pe marginea drumului, și numai rar mila unor sate prin care treceau.

În astfel de condiții, e foarte firesc că nici jumătate din cei plecați de acasă nu ajungeau la capătul drumului. Cei totuși ajunși, erau împărțiți prin satele turcești, ducând viață de sclavi. De altfel Turcii îi și vindeau Curzilor pe preț de nimic.

Toate încercările Patriarhului din Constantinopol de a le veni în ajutor cu alimente, îmbrăcăminte și medicamente, au fost zadarnice. De mângăere religioasă nici nu putea fi vorba.

Unica posibilitate de a scăpa de deportare era trecerea la mohamedanism. Iar fiindcă deportarea însemna *moarte albă,* s'au întâmplat și unele cazuri de trecere, firește forțate.

În unele locuri, cruzimea Turcilor a mai putut fi temperată de mitralierele nemților, aliații lor. De altfel Nemții, sesizați de atrocitățile Turcilor față de creștini, au încercat în diferite rânduri și chipuri să intervină în favorul acestora, dar n'au izbutit.

Armistițiul deocamdată pune capăt persecuțiilor și suferințelor îndurate de creștini. Cei rămași în viață, și-au părăsit repede locul deportării,

grăbind spre vetrele părăsite şi începând plini de bucurie şi nădejde să şi le reclădească, şi să-şi reia vechile ocupaţii. Faptul acesta, evident nu era pe placul Turcilor. Totuş, sub presiunea împrejurărilor, au fost nevoiţi să-şi mai potolească furia, şi în felul acesta, mai de voie bună, mai de nevoie, în Ionia, Tracia, chiar şi în Constantinopol, relaţiile între Turci şi creştini, au început să se mai netezească.

Altceva s'a întâmplat însă pe coasta Mării Negre şi înlăuntrul Asiei-Mici. Aci, îndată după armistiţiu, a izbucnit răscoala lui Mustafa Kemal (Ataturk). Acesta în fruntea unor bande, mai târziu trupe organizate, voia să restabilească stăpânirea turcească înlăuntrul graniţelor cuprinse în „jurământul naţional", adică în toate regiunile imperiului turcesc de odinioară, care după socoteala turcească aveau o populaţie majoritară turcească.

Şi oricine se opunea acestui plan trebuia combătut şi înlăturat, fie stăpânirea turcească din C-pol, Antanta sau armata grecească. Furia lui Kemal se îndreptă mai ales împotriva armatei greceşti, căci ea opunea rezistenţă armată răscoalei chemaliste pe coasta apuseană a Asiei-Mici şi în Tracia, şi statul grecesc a fost acela, căruia prin tratatul dela Sèvres Turcia a trebuit să-i cedeze câteva teritorii. Iar cu acest stat se înrudiau creştinii din statul chemalist, şi cari pretindeau stăruitor drepturile acordate tuturora naţionalităţilor. Or pretenţiile de felul acesta chemaliştii le socoteau criminale. Deci cei ce le făceau, trebuiau trataţi asemenea criminalilor.

În acest scop nu li se părea suficientă întrebuinţarea spânzurătorilor şi iataganelor, cu care îndepărtaseră pe mulţi creştini. Nu se mulţumiră, imitând pe Ruşi, nici cu omorârea episcopilor şi preoţilor. Massele creştine compacte trebuiau să dispară cu totul. Şi pentru acest lucru erau potrivite tot mijloacele verificate practic în decursul războiului mondial, adică înrolarea bărbaţilor în floarea vârstei în „batalioanele de lucru", şi deportarea celorlalţi, – moartea albă. Din nou au pornit spre necunoscut convoaie de creştini, în mijlocul unei ierni extrem de aspre, prin zăpadă mare, traversând regiuni pustii, peste munţi fără poteci, istoviţi de foame şi oboseală. Mulţi ne mai putând continua drumul, se desfăceau din rândurile familiei şi cunoscuţilor, se întindeau pe covorul alb al zăpezii, şi încă respirând, erau îngropaţi în mormintele albe ale iernii, pe când alţii, rămânând în urma convoiului, cădeau de vii pradă câinilor şi lupilor. Mame înebuneau, văzându-se în imposibilitate de a-şi salvà copiii din ghiarele morţii, provocate de foame şi frig, iar altele, mai curând îşi sugrumau copiii cu mânile proprii decât să-i lase

Kemal Ataturk

în urma convoiului, ne mai având putere să-i ducă în braţe. Nici când în istoria lumii, scrie un martor ocular, iubirea mamei faţă de copii, n'a cunoscut situaţii mai tragice.

După prăbuşirea frontului grecesc, furia lui Kemal faţă de creştini ia proporţii şi mai îngrozitoare, însemnând executarea ultimului punct din programul Turcilor tineri: nimicirea totală a populaţiei creştine.

Îngrozitoare a fost moartea Mitropolitului ortodox al Smyrnei, Hrisostom. La apropierea trupelor chemaliste de Smyrna arhiepiscopul papistaş se îmbarcă pe un vapor, îndemnându-l şi pe Mitropolitul Hrisostom să plece, ştiind că Turcii nu-l vor cruţa. Dar Hrisostom răspunse: „Este tradiţia clerului grec şi totodată datoria bunului păstor să rămână cu turma sa". Prins de Turci, mulţimea a început să-l scuipe, să-l lovească cu bâtele, să-l înţepe cu iataganele; apoi i-a smuls barba, i-a scos ochii, i-a tăiat nasul şi urechile. Îngrozită de această sălbătăcie, o patrulă de soldaţi francezi a voit să intervină, însă un grup de ofiţeri turci, cu revolverele în mână, oprì orice amestec. Şi Mitropolitul Hrisostom murì moartea de martir creştin.

Astfel ţările, în cari lumina evangheliei lui Hristos a pătruns dela început, cari au dat creştinătăţii însemnaţi părinţi şi scriitori bisericeşti, în cari s'au ţinut sinoade ecumenice şi cari XIX secole au format val de apărare pentru religia şi cultura creştină, au fost aproape golite de creştini prin moartea cea mai îngrozitoare. Căci în gama manifestării instinctelor minore ale omului, până acum nu s'a depăşit ceea ce am spus că înseamnă în istoria recentă a Bisericii noastre: moartea albă.

O. BUCEVSCHI

VECERNIE

În jurul mănăstirii adormite
Cu turlele de soare aurite,
E-o linişte atâta de plăcută
Încât se-aude sunetul luminii
Căzând uşor pe frunzele grădinii.
Şi murmurul zefirului din sud
Şi gâzele prin ierburi se aud.
Te-ai crede par'că 'n visuri legănat,
Atât e de senin şi de curat
Şi aerul şi soarele. Făptura
Umană nu mai ştie ce e ura
Şi-adâncurile simte curăţate
De sgura 'ntunecatelor păcate.
Nimic, nici o dorinţă. Doar o pace
Profundă, care inimii îi place
Şi tot ce-i pământesc şi 'nşelător
Acum nu îi mai dă nici un fior,
Ci numai gândul plin de aspiraţii
Se 'nalţă către stelele din spaţii.

Dar de-odată toaca cea de lemn
Începe surd să bată. E un semn
Că 'n micul şi piosul schit de munte,
Călugării îşi pleacă a lor frunte
În umilită, rugă şi prinos.
Monahii trec cu pasul lor sfios,
Apoi reintră totul în tăcere,
Se umple atmosfera de mistere
Şi-odată cu călugării din schit
Şi duhul meu se roagă umilit.

P. POSSA

TOAMNA

Pe prispă stau bătrânii
Şi=şi cântăresc văleatu:
Tata cu grija pâinii
Şi mama cu băiatu.

De două zile vântul
Struneşte prin bordeie
Şi cum i=i aspru cântul
Nu's semne c'o să steie.

S'au dus de mult cocorii
La un sfinţit de soare
Şi 'n urma lor copiii
S'au strâns de pe răzoare.

Nori grei ca apa mării
Se 'nod peste întinsuri;
Iar noaptea lumânării
Mă spovedesc de visuri.

De ieri nu=mi aflu locul
Şi mă pripesc la masă;
Mi s'a 'mplinit sorocul
Ca să pornesc de=acasă.

Cusându=mi o nojiţă
O văd plângând pe mama:
- De ce plângi, măiculiţă?
- Ia=şa ...că vine toamna...

GH. NOVEANU

NELINIŞTEA POLITICĂ

Stări sufleteşti individuale şi sociale

Într'un articol anterior publicat în coloanele acestei reviste vorbind de nevroza vremei accen=tuam faptul că în neliniştea şi instabilitatea ce cre=iază această nevroză joacă rol şi politica şi poli=ticianismul. În articolul de faţă îmi propun a veni cu câteva însemnări care să întărească mai mult afirmaţia de mai sus.

Ştim că frica este un sentiment normal, de=oarece reprezintă o formă de apărare a instinctu=lui de conservare. Ea se termină de=odată cu mo=tivul ocazional care a provocat=o.

Sunt însă împrejurări, când teama prin direc=ţia către un obiect unic, prin continuitatea ei, deci prin neliniştea ce o însoţeşte şi mai ales prin im=posibilitatea de a=şi îndepărta atenţia dela ea, îm=bracă forma unei idei obsedante şi atunci o con=siderăm ca o stare bolnavă dându=i denumirea de fobie. Câte odată aceasta frică se ataşează preocu=paţiei profesionale. Ea se explică prin dificultăţile, obstacolele inerente constituţiei şi păstrării unei sta=bile profesiuni.

În epoca noastră există un număr însemnat de oameni care nu pot cunoaşte alte mijloace de existenţă sau de îmbunătăţirea existenţei, decât pro=fiturile şi beneficiile ce le poate obţine de pe urma situaţiei politice. Aceştia sunt aşa zişii politiciani profesionişti.

Ori dacă este vre=o profesiune a cărui ca=racter să fie mai instabil şi mai precar este de si=gur acea adusă prin situaţia politică. Veşnic ab=sorbiţi prin zadarnicele agitaţiuni de partid şi din=tre partide, obişnuiţi să exprime ideile sub o formă frazeologică, cu un limbaj convenţional, aceşti in=divizi politicianizaţi parvin să=şi piardă noţiunea u=

nei existențe stabilite pe baze normale, solide, pozitive. Obișnuiți să trăiască într'o atmosferă de intrigă, de neîncredere reciprocă, de combativitate, ei se cred veșnic înconjurați de adversari mai mult sau mai puțin declarați, de oameni puțin scrupuloși în alegerea mijloacelor și al căror scop este să-i deposedeze de situația ce o au, și să se substitue lor. Dar neliniștea politicianului devine mai mare, mai acerbă, pe măsură ce survin neînțelegeri în partid, sau se apropie data reînoirei mandatului.

În loc de a se desinteresa de lucrurile omenești (cum erau veritabilii stricieni), preocupația lor de căpetenie este să-și mențină situația și aceasta preocupație întrece pe toate celelalte.

Se constată de altfel ușor această enervare și neliniște cu ocazia discuțiilor aprinse dela Cameră, sau a incidentelor cari uneori degenerează în spectacole penibile. Atunci se pot vedea mai bine stările de impulsiune și chiar de divagațiune transitorică, semnele de început ale nebuniei colective.

Analiza neliniștei omului politic pe cale de a se alege sau realege, constitue pentru psiholog o interesantă dar curioasă observație.

Neliniștea electorală atinge poate gradul cel mai înalt de intensitate față de alte ocupațiuni omenești. Ea obsedează atât de mult pe individ, încât îl desinterezează de orice lucrare ce nu are legătură directă cu ea. Candidatul (după expresia populară) nu pierde simțul băuturii uită însă să mănânce. Nopțile sale sunt îngrozitoare, iar când este în stare de veghere nu se poate întreține cu el alt subiect de conversație decât acel al alegerii sau politicei.

Există, se pare, oare-care analogie între pasiunea politică și cea amoroasă. În ambele cazuri neliniștea ce se unește cu frica unui insucces se amestecă și cu un element de bucurie, acela ce-i aduce gloria scontată de mai înainte, adică victoria asupra adversarilor săi.

După destăinuirile ce mi s'a făcut de unii oameni politici, chinul amorezatului care speră și așteaptă venirea fetei îndrăgite, este slabă față de suferința candidatului care așteaptă despuierea scrutinului electoral.

Dealtfel pentru mulți oameni politici, perioada electorală nu reprezintă decât o accentuare a febrei de care sunt perpetuu afectați. Așa că avem mulți oameni despre care am putea spune că viața întreagă este o adevărată perioadă electorală. Acești oameni se arată foarte asidui la întruniri locale, la solemnități, la manifestări unde se găsesc reuniți partizanii lor. Tuturor acestor sectari politici neliniștea le aduce veșnic o enervare și deci o orientare spre stări de nervositate.

Trebue se recunoaștem că printre reprezentanții poporului, cași printre politicieni sunt și oameni serioși, onești, instruiți, înzestrați cu un spirit ponderat, cari nu recurg la oratorie decât când trebue să o aplice pentru fapte utile.

Se văd la acești din urmă politicieni: un sânge rece pe care-l păstrează în mijlocul agitațiilor sterile, un desgust pentru supralicitări; nu fac apeluri care ar desimula slăbiciunea guvernării trecute sau golul programului, poartă o grijă deosebită de a nu iluziona pe electorii naivi cu promisiuni ce nu le cred posibile de realizat.

Din nenorocire numărul acestor politiciani echilibrați este întrecut de cei agitați, ambițioși, impulsivi a căror putere de control (de sine) se anihilează sub influența exaltației sau pasiunilor politice. Sfârșind mandatul sau investitura lor și intrând în viața privată, acesti oameni politici încă nu-și găsesc liniștea necesară, căci starea de neliniște se întreține prin criticele contra adversarilor, sau prin căutarea de a obține noi aderenți și noi foloase electorale. Ea trece la o obișnuință și rutină, deci la ceva cronic.

Renan a exprimat acest fapt într'o formulă foarte potrivită: Omul politic – zice el – conservă până la retragerea definitivă obiceiurile unei activități pline de neliniște.

Totuși pentru neliniștea politică există o terapie sufletească cu rezultate foarte satisfăcătoare. Puțini sunt acei ce o pretind sau vor să profite de efectele ei.

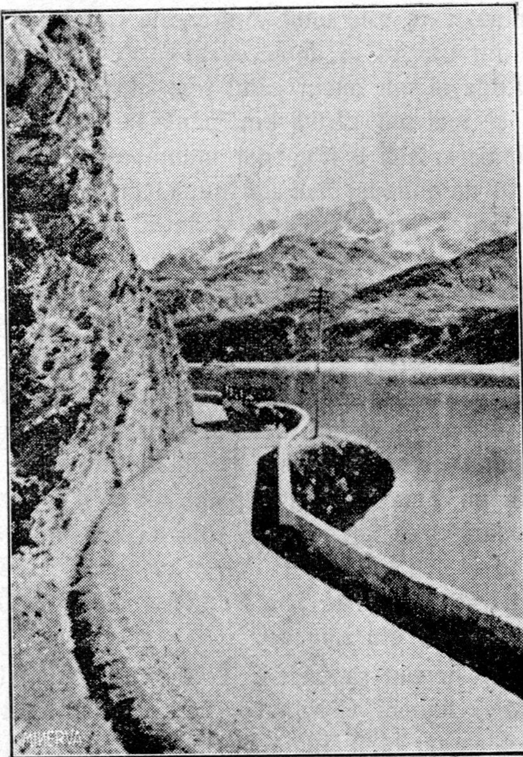
Dr. G. PREDA

NOTE DE DRUM

PRIN ȚĂRILE APUSENE

LUGANO — LACUL COMO

După o noapte dormită în Lugano — orașul așezat în regiunea cea mai caldă a Elveției — m'am coborât în sala de mâncare să beau cafeaua cu lapte și 'n vreme ce-mi sorbiam liniștit cafeaua, mă gândeam să nu mai rămân aici fiindcă eri am văzut orașul și lacul cu toate localitățile mărunte de pe mal, ci să plec mai departe, să ies din Elveția prin pasul Bermina, ca tot azi către seară să fiu în St.-Moritz.

Pe lângă lacul Como

După cafea, am eşit din hotel şi m'am dus să-mi iau maşina dela garaj unde un servitor italian tocmai terminase spălatul ei şi acuma o ungea. Ca să nu mă supăr că a 'ntârziat cu treaba, m'a luat la 'ntrebări:

— Dvoastră sunteţi din Rusia, nu-i aşa?

— România, România, răspund eu nervos şi apăsat, România, nu Rusia!

— Par'că aveţi litera *R* la spatele automobilului.

— *R* însemnează România, iar Rusia e 'nsemnată cu literele U. R. S. S.

— Dar *Sib.* de lângă *R* nu-i Siberia? — mă 'ntreabă el puţin mirat.

— Nu, nu, nu-i Siberia; e numele unui oraş din România: Si-bi-u, o capitală de *regiune*, cum ar fi la dvoastră în Elveţia oraşele Lugano, Geneva, Coire, sau Zurigo. Nu cunoşti România?

— N'o cunosc; nici n'am prea auzit de ea, îmi răspunde el, fără sfială.

La aceste vorbe ale lui m'am întristat şi deschizând uşa maşinei am scos din buzunarul uşii harta României şi desfăcând-o am întins-o pe aripa motorului şi l-am chemat:

— Signore, vino să-ţi arăt România! Uite aicea-i oraşul Sibiu, de unde sunt eu şi care-i scris pe tabla dela spatele maşinei mele. Nu cunoşti nici un oraş din România?

— Nu cunosc nici unul!

— Păi, voi aici în Elveţia ce Geografie învăţaţi de nu cunoaşteţi nici măcar capitalele ţărilor. Ţine minte deci, ce-ţi spun eu despre România: capitala României e oraşul Bucureşti şi portul cel mai mare al României e Constanţa. Să ştii şi d-ta două oraşe din România, ţară care e mai mare decât Elveţia, *e de zece ori* cât Elveţia, e aşa de mare ca şi Italia.

Am tăcut şi l-am lăsat să rămâe cu atât, mulţumindu-mă cu gândul că cel puţin de acum încolo va ţinea minte numele celor două oraşe din România

La plecare, cerul acoperit de nori şi ceaţă.

— Aveţi timp urât, domnule doctor, îmi spune directorul hotelului care a eşit cu mine să mă conducă până la maşină.

— Timp de toamnă târzie, care se va schimba iarăşi în frumos. Ştiţi că toamna e totdeauna frumoasă pretutindeni, îi răspund eu în timp ce apăsam cu piciorul pe „automat“ să se aprindă motorul şi potriveam „avansul“ şi „gazul“ dela volan.

Am plecat. Şoseaua minunată duce pe malul lacului şi după vre-o doi chilometri de drum trec pe podul de fier aruncat peste un braţ mai îngust al lacului, alăturea de trenul care vine dinspre tunelul şi pasul S, Gotthard şi prin Lugano şi Chiasso trece şi el, ca şi mine azi, în Italia. În partea cea mai sudică a lacului Lugano, la sătuleţul Capolago („Capu lacului“) mă abat puţin din drumul meu şi merg spre dreapta şi înapoi pe malul celălalt al lacului. Eri, uitându-mă mai bine pe harta regiunii lacului, am găsit că pe malul lacului Lugano, aproape de Capolago, se găseşte un sătuleţ cu numele Poiana şi acum mă duc să văd acest sat cu nume românesc de pe la noi. M'am dus şi l-am văzut: numai două case năcăjite pe malul lacului cu câţiva pescari nemţi. Ce caută nemţii în regiunea asta curat italiană? Şi-aici nemţi? Deasupra unei case scris: „Hotel Terminus Poiana.“ De-aici

Pasul Barnina

mai departe drumul se înfundă și trebue să mă întorc înapoi la Capolago. Am fotografiat casa asta ca să am o amintire și să arăt și altora că am găsit o Poiană și în Elveția. După câtă filologie cunosc, știu că cuvântul „poiana“ e de origine veche slavă. Ce caută deci numirea asta slavă în regiunea asta curat latină?

La Capolago se termină lacul Lugano, iar drumul merge direct spre sud. Șosea bună, nu însă ca la Semmering. Drumul cel mai bun în călătoria mea de pân'acum l-am găsit la Semmering, iar lacul cel mai frumos la Lugano. Trec prin Mendrisio și opresc la Chiasso la vamă. Aici frontiera italo-elvețiană trece prin mijlocul orașului și astfel orașul jumătate este al Elvetiei și jumătate al Italiei; locuitorii toți sunt italieni. În timpul războiului 1914—1918 de-aici din Chiasso, se primeau cele mai adevărate știri de pe toate fronturile; mi-aduc aminte de multele telegrame sosite din Chiasso la toate ziarele pe cari le citeam pe vremea aceea... Acum, când trec prin acest oraș, mă gândesc la întâmplări de acum douăzeci de ani!..

Plătesc o liră, taxă de intrare, mi se vizează pașaportul și tripticul și ies din vamă în stradă la mașina așezată în fața barierei. Mi se pare interesant și nici nu-mi vine să cred că sunt la o frontieră de țară văzându-mă în mijlocul unui oraș în care locuitorii își văd de treabă liniștiți și în jurul meu și dincolo de bariera care se ridică în fața radiatorului mașinei mele și 'mi deschide drumul să intru iarăși în Italia, din care am eșit abia eri și din care voiu ieși tot azi peste câteva ore. Pornesc și trec prin partea italiană a orașului, ies din oraș și după câțiva chilometri intru în orașul Como, așezat pe malul lacului care se 'ntinde de-aici spre nord. Mă plimb prin oraș cu mașina și văd monumentul lui Volta și monumentul fasciștilor oprind lângă fiecare câte puțin, apoi apuc pe partea de apus a lacului și mă îndreptez pe drumul care duce de-alungul lacului Como, ca și drumul de eri pe care mergeam de-alungul lacului Maggiore.

Am cam întârziat și mi-e frică să nu m'apuce noaptea până la St.-Moritz. Am atâția km. de parcurs de-alungul lacului Como, apoi alt drum mai lung pe lângă râul Adda cu orașele Sondrio și Tirano și-apoi de-aici încolo să străbat pasul Bernina la înălțime de 2330 m. ca s'ajung la St.-Moritz înainte de apusul soarelui! Număr chilometru după chilometru de-alungul lacului cu aceleași frumseți ca și celelalte trei lacuri pe lângă cari am trecut zilele acestea și mă bucur când ajung la partea cea mai nordică a lacului. Dacă de-aici aș merge prin Chiavenna și prin pasul Maloja aș ajunge curând la St.-Morit- dar eu vreau să trec pasul Bernina, care este unul dintre cele mai înalte pasuri din Europa și de aceea apuc de-alungul râului Adda și mă bucur când trec dincolo de Sondrio și mai am câțiva km. până la Tirano unde e frontiera. Aici e frig, dar munții nu se văd încărcați de zăpadă. Mai am numai 50 km. până la St.-Moritz. Trec frontiera și intru iar în Elveția prin sătulețul curat italian Campocologno, unde vameșii, cu toată regiunea curat italiană sunt numai nemți, mân cu viteză de 50—60 km. așa că nu voi ajunge târziu la St.-Moritz, cea mai mare stațiune climaterică din *lume*. Dar drumul pe aici e rău — par'c'aș fi pe la noi! — și nu pot mâna cu viteză mare totdeauna, iar mândruța dela Lugano îmi cânta mereu în urechi: de ce n'ai rămas? Mă mângăi că ajuns la St.-Moritz voi merge la Grand Hotel, unde voi dormi tot așa de bine și voi fi servit tot de fete frumoase ca și la Hotel Internațional din Lugano.

A 'nceput să plouă. Trec prin sătulețul cu locuitori italieni Poschiavo, care e mai mult un orășel așezat la înălțime de 1010 m. și lăsând la stânga linia ferată apuc la dreapta spre pasul Bernina și încep a urca dincolo de cătunul Aino, unde și drumul începe a fi mai neted fără pietriș. Ce bine mă simt! Șoseaua mi se 'ntinde înainte și în sus cu cotituri nenumărate. Dar de ce din distanță în distanță sunt așezate table de fier pe care stă scris cu litere mari S. O. S. (inițialele englezești ale cuvintelor *Salvați sufletele noastre)*, iar cu litere mai mici se îndrumă să se ceară ajutor telefonic dela o distanță de 1 km.? E oare așa de grozav pasul Bernina încât poate fi vre-odată lipsă de vr'un ajutor? Se poate. Dar eu nu voi avea lipsă de nici un ajutor, fiindcă mașina mea e bună, e nouă, abia am mers cu ea șapte mii de km. Urc mereu și găsesc din km. în km. table cu S. O. S. — iar ploaia cade mereu încet și mărunt. Mai sus ploaia măruntă se schimbă în fulgi ușori de zăpadă care se prinde de pământ și albește drumul, iar cauciucurile mele cele nouă își lasă forma lor frumoasă în zăpada proaspătă. Mi-e dragă zăpada și mi-a fost dor de ea de-mi vine să mă dau jos din mașină să mănânc zăpadă. Mai la deal zăpada se îngroașe și mașina merge mai greu, dar schimbând vitezele urc încet. În unele locuri patinează roțile și nu mai merge mașina? O să rămân toată noaptea aici, până ce va veni altă mașină sau până mă voi duce eu să cer ajutor, fiindcă se văd câteva case aici. Dar încet merg. În drum întâlnesc două cară cu fân coborând la vale. Urc și iar urc. Am urcat mult de tot prin zăpada care se face tot mai groasă. Încet, încet și sigur până ajung deasupra într'un loc șes, o poiană întinsă

care are câteva case mari şi un depozit de benzină. Ura! Am ajuns în vârful pasului; triumf! De-acum nu mă mai tem; la vale merge uşor şi cred că nu mai am mult până la Pontresina. Trec pe lângă case şi nu văd nici un suflet de om în ele, nici o urmă de suflare. Am benzină destulă în rezervor şi nu mai opresc aci, ci mă grăbesc să trec dincolo de case să apuc în jos spre Pontresina. Dar ce? Nu sunt oare în vârful pasului Bernina? În faţa mea apar câteva virajuri pline de zăpadă şi trebue să le urc! Ei acum, să te văd! Merg înainte. Maşina începe iarăş a urca, dar încet. Mi-e frică să merg pe marginea drumului, să nu scape roţile în prăpastie. Dar urc cotituri de drum înzăpezit. E ceaţă. Bate un vânt rece cu zăpadă. E frig, zăpada de pe şosea e tot mai groasă şi maşina merge încet cu viteze schimbate mereu şi cu consumaţie de benzină enormă. Rezervorul se apropie de zero şi se vede că tot mai am mult de urcat. Nu mai am speranţă să ajung, fiindcă vârful spre care vreau să urc acum prin zăpadă e acoperit de nori grei, iar împrejur e iarnă grea şi eu sunt singur. Casele rămase în urmă abia se mai zăresc, acoperite de zăpadă. Sunt ca şi oprit în loc, deşi drumul aici nu e mai rău decât în altă parte, dar, pe semne, ca să se adeverească zicala românului că nu scapi de ce te temi, mânile mele întorc volanul spre stânga, iar eu cu maşina intrăm într'un nămete din care n'am mai putut eşi. O oră m'am chinuit singur şi n'am putut merge înainte până ce m'am hotărât să mă întorc înapoi la Poschiavo; dar n'am putut întoarce maşina, ci am sucit-o de-a latul drumului şi n'o mai puteam întoarce că roţile se 'nvârteau în zăpadă. Nu ştam ce să fac şi 'ncepeam a mă împăca cu gândul, că în noaptea asta voiu dormi aici la 2000 m. înălţime. Nu mă mai gândeam la St.-Moritz, ci îmi părea rău după Lugano pe care l-am părăsit. Ce frumos era acolo, ce cald şi, ce cer senin, iar aici iarnă grea, ger şi iad întreg!

Stam singur, părăsit şi mă chinuiam lângă maşină fără să-mi pierd speranţa. Începea să se întunece, vântul bătea cu putere de-mi înăbuşea răsuflarea şi-mi acoperea maşina cu fulgi mari de zăpadă ca pe-un sicriu lăsat părăsit pe marginea gropii. Dar salvarea mea nu era departe. Norocul meu a vrut ca odată cu noaptea care m'a apucat aci să-mi vie şi ajutorul. În chinul meu continuu de lângă roţile de dinapoi ale maşinei, ridicându-mi ochii am văzut la cotitura de dinsus apărând două maşini cari goneau la vale spre mine ca alungate de un duh rău. Nu m'am putut bucura prea mult, căci maşinile au şi fost lângă mine şi doi bărbaţi s'au dat jos din maşinile lor şi-au sărit să mă ajute. Erau două maşini cari veneau dela Pontresina, au trecut cu mare greutate pasul Bernina şi acum scoborau aici vesele că au scăpat de iad şi au ajuns aci la mine în locul numit La Rösa. Va să zică eu nu trecusem pasul şi eram abia la începutul lui. Şi eu mă bucuram că sunt aproape de Pantresina!

Bunii oameni mi-au dat ajutor. Toţi trei am ridicat maşina şi-am întors-o cu faţa spre casele de unde am venit. Apoi ne-am urcat fiecare în maşina noastră şi au luat-o în jos spre Poschiavo. Dincolo de La Rösa zăpada a 'nceput a dispărea, iar când m'am apropiat de Poschiavo ninsoarea s'a schimbat în ploaie rece. În Poschiavo la hotel Albrici am rămas peste noapte de-am dormit.

Îmi pare rău după ziua pierdută, după Lugano cel cald şi curat şi după pasul Bernina pe care nu l-am putut trece cu maşina. Ce rău îmi pare că zăpada mi-a spulberat unele planuri. Mâne va trebui să mă înapoez iarăşi în Italia şi de-acolo să 'ncerc să intru la St.-Moritz prin alt pas. Ce rău îmi pare! Şi ce pas frumos şi grozav e Bernina! Dar să am răbdare până mâne. Poate las maşina aici în Poschiavo şi merg la St.-Moritz cu trenul peste pasul Bernina. Pasul Bernina străbătut cu trenul e o minune de frumuseţe.

(Va urma) Dr. EUGEN DOBROTĂ

VITRINA CĂRŢII

CRONICA LITERARĂ

Silviu Dragomir: VASILE GOLDIŞ, LUPTĂTORUL ŞI REALIZATORUL POLITIC; (Biblioteca „Astra“ 22); Sibiu, 1936, pag. 16.

Puţinele pagini ale broşurei profesorului universitar S. Dragomir, cuprind în linii mari, esenţiale, unul din cele mai agitate şi înălţătoare capitole din istoria politică a neamului românesc de dincoace de Carpaţi. Sunt deceniile frământate de politica activistă care a culminat în sbuciumul generator al unirii din 1918.

Evenimentele acestei glorioase epoci se leagă organic de numele lui Vasile Goldiş, temutul luptător naţionalist, a cărui inteligenţă şi pătrunzătoare agerime politică, dublată de o vastă cultură şi de un remarcabil talent combativ, au stârnit admiraţie în rândurile Românilor şi respect în cercurile duşmanilor noştri.

Mijloacele preconizate de Vasile Goldiş pentru realizarea idealului nostru naţional erau, în e-

poca dinainte de războiu, activismul politic pen= truca prin el să ne apărăm drepturile în parla= mentul ungar și să ne facem cât mai simțiți în streinătate, și ridicarea economică și culturală a poporului. Mai cu seamă intensificarea și lărgirea culturii naționale în massele românești era un im= perativ cu atât mai simțit de V. Goldiș, cu cât el insuși, constrâns de împrejurări a se forma în liceu și universitate maghiară, a gustat greutatea cătușelor unei culturi streine de cugetul și simți= rea casei sale părintești și a neamului. Refuzând si= tuații invidiate în capitala Ungariei și devenind profesor la școala normală din Caransebeș, apoi la liceul din Brașov, V. Goldiș ajunse perfect stă= pân pe cultura românească și un temeinic cunos= scător al vieții noastre politice.

Pasivismul politic al partidului național ro= mân ardelean adusese numai decepții și o lânce= zire a energiilor. Împotriva lui se ridică V. Goldiș prin coloanele ziarului „Tribuna Poporului" afir= mându=se curând ca protagonist al pleiadei de ti= neri ce urmăreau redresarea energiilor și afirmarea tot mai temerară a drepturilor noastre prin o cât mai intensă activitate politică. Curentul acesta a= junse biruitor la 1905 și deputații români, deslăn= țuiră cea mai viguroasă și răsunătoare luptă îm= triva legilor desnaționalizatoare ale lui Apponyi, singur V. Goldiș rostind cu acest prilej 22 dis= cursuri, adevărate capod'opere de vervă polemică, de apologie a limbii materne și de fin simț politic.

Deacum, V. Goldiș, consacrat om politic de un necontestat prestigiu, se afirmă ca doctrinar al partidului național, lui fiindu=i rezervat rolul de a redacta moțiunile și hotărârile românilor ardeleni. Temeinica lui cultură sociologică și remarcabilul simț politic îl indica pentru aceasta. În toate ma= rile acte premergătoare unirii noastre rolul lui V. Goldiș a fost hotărâtor. El a apărat prin „Româ= nul" solidaritatea partidului, canalizând energiile ti= nere și bătrâne spre aceeași țintă comună; el a avut contribuția capitală la faptul că tratativele de reconciliere începute de contele Tisza la 1910 cu Ioan Mihu, reluate apoi la 1913, s'au încheiat cu dovada unei desăvârșite maturități politice și abi= lități tactice din partea Românilor; el are curajul de a afirma punctul nostru de vedere în preajma izbucnirii războiului mondial; el indică tactica par= tidului în cursul acestui război; el fixă atitudinea noastră în momentele prevestitoare ale prăbușirii monarhiei austro=ungare; el redactă celebra decla= rație dela 12 Octomvrie 1918 rostită cu atâta dem= nitate de dl Al. Vaida în parlamentul maghiar; el a redactat punctul hotărârilor dela Alba=Iulia; el a rostit marele discurs al unirii dela 1 Decemvrie 1918 și în sfârșit lui i=a fost dat să înmâneze Rege= lui desrobitor Ferdinand I actul întregitor de neam.

După o atât de glorioasă activitate desfășu= rată în slujba neamului, V. Goldiș era îndreptățit să aștepte întreagă recunoștința națiunii. Ea i=a ve= nit nu pe calea politicei militante, ci pe cea a politcei culturale, ca președinte al „Astrei", pe care a ridicat=o la înălțimi necunoscute și pe care a servit=o până la moarte.

Prin el s'a stins o personalitate dominantă, căreia istoriografia noastră i=a rămas încă datoare cu o temeinică monografie. Până la apariția acestei lucrări cuprinzătoare de epocă, paginile scrise de dl S. Dragomir sunt o luminoasă călăuză în viața aceluia care după cum o spune O. Goga „a fost un ursitor de gânduri pentru țară... un luptător zi, de zi... un părinte al patriei."

I. MOGA

HRISTOS ÎN ȘCOALĂ, vol. II. – Manualul catehetului ortodox pentru școala supraprimară, de *Dumitru Călugăr.* Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1936, pp. 498. Lei 220.

Prin primul volum al acestei lucrări se pu= sese la îndemâna preotului=catehet toate lecțiile ce privesc învățământul religios din primele 4 clase ale școalei primare, lecții lucrate și expuse după cele mai noui regule metodologice. În volumul de față sunt prelucrate după aceleași regule și prin= cipii lecțiile de religie privitoare la cele 3 clase ale școalei supraprimare.

Scrisă într'o limbă clară, la nivelul puterii de înțelegere a copilului, cartea se adaptează rea= lităţor: complectează materialul programei anali= tice unde se simte nevoia; unele lecții tratate deja în cursul primar fiind reluate, le expune din alt punct de vedere, pentru a stimula interesul; folo= sește istorioare și exemple din viața copiilor pe lângă acelea care ne dă Biblia și viețile sfinților, din acestea scoțând legile și maximele religioase; în aplicare – ultima treaptă metodologică a unei lecții – ne dă variate posibilități de punere în prac= tică etc.

Preoții află în această carte un ajutor de ne= prețuit în munca lor de catihezare.

L. B.

I. Mateiu: GHEORGHE LAZĂR. Pagini de pomenire; Cluj, Tipografia Eparhială, 1936. 61 pag. Lei 30.

Fecundul canonist și istoric al Bisericii orto= doxe din Ardeal, dl prof. Dr. Ion Mateiu, a tipă= rit de curând lucrarea care cuprinde „deoparte cercetări nouă, cu privire la viața marelui vestitor de ideal românesc, iar de alta cuvinte de pome=

nire şi încercări generoase pentru întemeierea unei instituţii culturale la Avrig, menită să fixeze în conştiinţa naţiunii recunoscătoare cultul nemuritorului desrobitor de suflete."

Partea I, conţine „Lămuriri privitoare la viaţa lui Gheorghe Lazăr." Dl prof. I. Mateiu, *discută pe baza unui vast material documentar, (aducând şi multe contribuţii inedite),* diverse amănunte biografice, ca data naşterii lui Gh. Lazăr, legenda despre protecţiunea pe care ar fi avut-o din partea baronului sas Samuil Bruckenthal şi care a fost acreditată chiar de Eliade Rădulescu. O combate cu succes Avram Sădeanu în cartea „Date nouă despre Gheorghe Lazăr" Arad, Tip. Diecezană, 1914. Dl Mateiu dovedeşte că Gh. Lazăr a fost trimis în străinătate pe baza recomandaţiei vicariului ortodox Nicolae Huţovici şi i se acordă bursă dintr'o contribuţie românească, din aşa numitul *Fond sidoxial* al Episcopiei din Sibiu.

Dar ce confesiune avea Gheorghe Lazăr? Era născut şi botezat ortodox; cu toate acestea, în registrele şcolare e trecut ca unit şi uneori chiar ca romano-catolic. Dl I. Mateiu a copiat din arhiva Piariştilor din Cluj toate datele şcolare referitoare la Gheorghe Lazăr (au apărut mai întâi în „Renaşterea" nr. 13 din 1923.) După terminarea studiilor universitare, Lazăr a fost hirotonit, iar după Bogdan-Duică, din 1812 a fost asesor, iar mai târziu a fost şi candidat de episcop. Motivul părăsirii Sibiului nu e conflictul personal cu episcopul Moga, nici pretinsul ateism a lui Lazăr, – pe care din păcate îl introduc mulţi autori în manualele de liceu – *ci e pur politic.*

În partea a doua a cărţii sunt 5 articole, dintre cari primul – „Precursorul unităţii noastre naţionale" – e un imn de o rară frumuseţe, închinat lui Gheorghe Lazăr.

E. NAGHIU

CE S'A MAI ÎNTÂMPLAT ÎN LUNA TRECUTĂ?

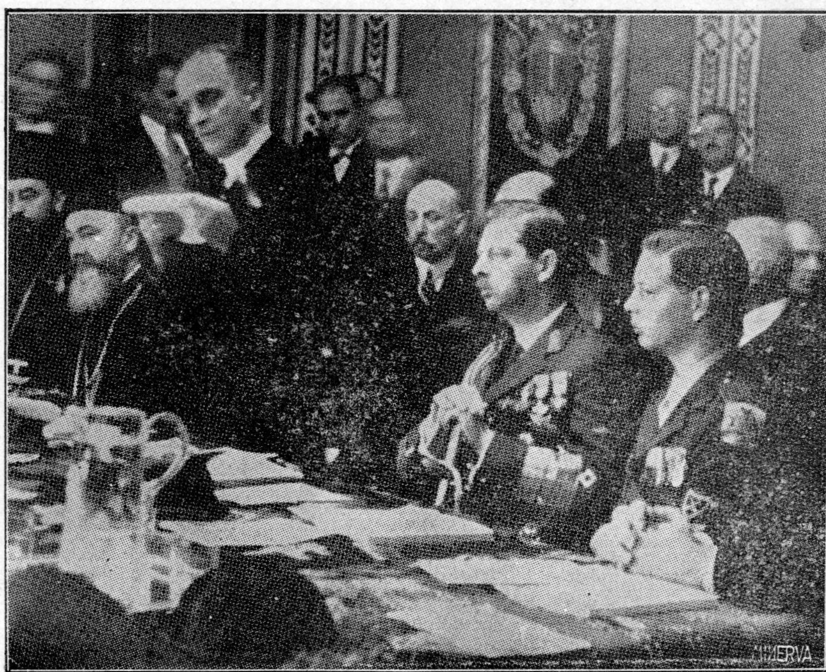
La noi

CONGRESUL „ASTREI". Venerabila societate culturală dela Sibiu a'mplinit anul acesta trei pătrare de veac de existenţă. Congresul ţinut în 20–21 Sept. a. c. la Blaj a subliniat cum se cuvine acest fapt îmbucurător, atât prin măreţia serbărilor ce s'au aranjat, cât şi prin cuvântările ce s'au rostit cu acest prilej.

Serbările au fost cinstite de prezenţa M. Sale Regelui, a Marelui Voevod Mihaiu, a tuturor vlădicilor ortodocşi şi uniţi din Ardeal şi a guvernului ţării.

În dimineaţa primei zile s'au săvârşit slujbe sfinte la ambele biserici româneşti. La deschiderea solemnă a congresului în palatul cultural au vorbit: d. I. Moldovan, preşedintele „Astrei", I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae în numele Bisericii ortodoxe, I. P. S. Sa Mitropolitul Alexandru în numele Bisericii unite, d. Ministru C. Anghelescu în numele ministerului Instrucţiunii, d. Prof. I. Lupaş în numele Academiei române, d. Prof. D. Gusti în numele Fundaţiilor Regale şi M. Sa Regele. Oratorii au reliefat în cuvinte înţelepte importanţa aşezământului cultural întemeiat de neuitatul Mitropolit Andrei Şaguna şi covârşitoarea operă culturală înfăptuită de acest aşezământ în decursul celor 75 de ani ai existenţei sale.

M. Sa Regele Carol II a ţinut cu acest prilej un admirabil discurs, subliniând – în aplausele generale – înţelepciunea cuvintelor rostite de I. P. S. Mitropolit Nicolae despre necesitatea solidarităţii naţionale mai ales în ceasul greu prin care trece ţara şi lumea de astăzi.

Congresul „Astrei": Masa prezidială

Biserică din Maramurăş

La ora 1 a avut loc un banchet de peste 200 tacâmuri, iar după masă, pe Câmpia Libertăţii s'au desfăşurat exerciţiile sportive ale „şoimilor" şi jocurile naţionale ale diferitelor echipe. Echipele dlui Dr. E. Nicoară dela Reghin au covârşit prin mulţimea lor şi prin disciplinata lor înfăţişare.

La ora 6 după masă d. Ministru A. Lapedatu a ţinut o conferinţă, iar seara a avut loc un festival muzical sub iscusita conducere a dlui T. Brediceanu.

A doua zi s'a ţinut şedinţa de lucru a adunării generale, cu îndătinata ordine de zi.

Ţinut la Blaj, congresul jubilar al „Astrei" a însemnat totuşi un meritat triumf al ortodoxiei ardelene.

APOSTOLIE ORTODOXĂ ÎN MARAMURĂŞ. Abia aşezat în scaunul de episcop al Clujului P. S. S. episcopul nostru Nicolae s'a grăbit să-şi înceapă drumul apostoliei în mijlocul credincioşilor săi. Cel dintâi drum l-a făcut în zilele de 11–19 Sept. cercetând toate parohiile ortodoxe ale Maramuraşului. Deşi vizitarea acestor parohii resfirate în lungul şi latul judeţului a reclamat un efort excepţional, roadele cuvântului arhieresc semănat în sufletele poporului ne-au dat prilej să înregistrăm o bucurie şi satisfacţie pe deplin mulţumitoare.

P. S. Sa a descins în Maramurăş cu cuvântul evangelic de blândeţă, bunătate, dragoste creştinească şi frăţietate românească. Atitudinea civilizată şi personalitatea distinsă a P. S. Sale a făcut din primul moment o impresie covârşitoare asupra tuturor cetăţenilor Maramurăşului, cucerindu-le simpatiile şi respectul, care a făcut ca să fie primit în toate comunele prin care a trecut, cu nenumărate porţi triumfale de flori şi verdeaţă şi cu adevărate osanale de bucurie.

Şi nu este de mirare că descinderea S. S. Sale a fost o cale de triumf bisericesc în Maramurăş. De două sute de ani, dela vrednicul episcop Iosif Stoica, erou al ortodoxismului în acest colţ de ţară, poporul românesc de aici n'a mai avut prilej să fie mângâiat cu atâta blândeţă şi dragoste de părinte ca acum. Pentru poporul ahtiat de sincera mângăere duhovnicească prezenţa P. S. S. episcopului nostru a fost adevărat balsam întăritor de suflete.

De aceea chiar şi poporul şi preoţii uniţi şi autorităţile în majoritate de confesiune unită l-au întimpinat pretutindenea cu cele mai calde şi sincere sentimente de admiraţie. Iar poporul dornic de hrana duhovnicească adusă de P. S. Sa sorbia cu sete blândeţea înţelepciunii arhipăstorului şi pretutindenea am văzut multe, feţe brăzdate de lacrimile emoţiei.

P. S. Sa s'a întors din Maramurăş cu sufletul plin de mulţumire, pentrucă a aflat aci un popor bun şi blând, harnic şi adânc credincios, care deşi a îndurat o lungă şi grea opresiune străină, şi-a păstrat sufletul creştin şi românesc sănătos. Şi ne-am întors cu convingerea, că altoind în acest suflet mlădiţele noilor concepţii de viaţă românească, creştină şi naţională, nu va trece multă vreme până când şi poporul din Maramurăş se va eliberà de balastul înăbuşitor al trecutului, reintronând iarăşi zile de glorie din vremea lui Dragoş Vodă şi Ştefan cel mare.

S. S.

LA SF. MĂRIE MICĂ a avut loc sfinţirea bisericii ortodoxe celei nouă din Timişoara-Cartierul Iosefin. Actul sfinţirii l-a săvârşit P. S. Sa Episcopul Andrei al Aradului, înconjurat de mare sobor de preoţi şi în prezenţa unui covârşitor număr de credincioşi din capitala Banatului şi din satele apropiate.

Timişoara: Biserica din cartierul Iosefin

Neveste din Birchiş-Bănat

Noul lăcaş de închinare ortodoxă s'a ridicat mai ales cu ajutorul material dat cu o laudabilă înţelegere de primăria şi prefectura Timişoarei. Harnicul preot Ion Imbroane îşi vede răsplătite astfel neostenitele sale eforturi.

SĂRBĂTOAREA CÂNTECULUI ROMÂNESC. Duminecă, 13 Sept. 1936, capitala Banatului a avut deosebita bucurie de a găzdui câteva zeci de coruri din satele şi oraşele provinciei din sud-vestul României mari. Aceste coruri n'au făcut o simplă escursie la Timişoara, ci s'au întrecut în executarea frumoaselor noastre cântece româneşti, cari au desfătat în chip negrăit mulţimea ascultătorilor.

Banatul şi-a zidit o frumoasă tradiţie din pasionata cultivare a cântecului românesc. Recenta manifestaţie muzicală din Timişoara dovedeşte că bogatul colţ de ţară ţine cu orice preţ să meargă înainte pe drumul acestei glorioase tradiţii. E frumos!

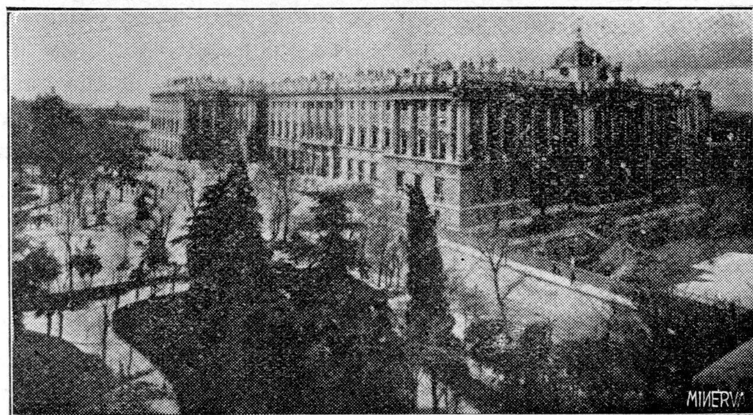
D. NICOLAE TITULESCU a trecut printr'o boală pe cât de cumplită pe-atât de îndelungată. Câteva săptămâni o întreagă oaste de medici au stat lângă patul de suferinţă al Marelui Român punându-şi la contribuţie întreaga lor ştiinţă şi întregul lor devotament pentru salvarea vieţii ilustrului apărător al graniţelor ţării noastre şi al păcii europene. Ţara întreagă a trecut prin clipe de justificată îngrijorare şi s'a rugat pentru reînsănătoşarea d-lui Nicolae Titulescu. Bunul Dumnezeu s'a milostivit şi fostul Ministru al trebilor din afară ale României astăzi este într'o îmbucurătoare convalescenţă.

Paznicul credincios

La alţii

RĂSBOIUL CIVIL DIN SPANIA. Trupele naţionaliste îşi continuă în ritm tot mai vioiu izbânzile. În ultimele săptămâni au ocupat oraşele Irun, Sansebastian şi Toledo precum şi mai multe zeci de sate. Armatele generalului Franco sunt stăpâne astăzi pe trei sferturi din teritorul Spaniei. În curând vor începe asediul Madridului. Guvernul comunist e în plină panică. A dispus deja evacuarea capitalei de copii şi femei. În desperarea sa, continuă cu tot mai multă furie atrocităţile împotriva celor bănuiţi că ar avea simpatii pentru naţionalişti. Execuţiile sumare se ţin lanţ. Toate acestea vor fi răzbunate însă încurând şi foarte crunt — asigură conducătorii armatelor liberatoare, cari îşi au sediul diriguitor în Burgos.

Generalul Franco — şeful statului naţionalist al Spaniei — a declarat, că nu va trece multă vreme şi biruinţa finală a armatelor sale va creia poporului spaniol putinţa de a începe o nouă viaţă, sub alte auspicii decât cele sortite de „caballerii" bolşevici.

Palatul regal din Madrid

ANGLIA e foarte afectată de recentele pretenţii ale lui Hitler. Într'adevăr Führerul, dupăce a introdus serviciul militar obligator în Germania, dupăce a ocupat Renania şi dupăce a declarat cu tâlc, că Austria e ţară germană, a crezut că a sosit vremea să iasă „cu farba" pretenţiilor coloniale ale ţării pe care o conduce.

Anglia ştie că Hitler şi-a cam realizat până acuma gândurile pro-

puse. Și se teme, nu cumva să și-l realizeze și pe-acesta din urmă rupând vr'o ciosvârtă chiar din imensa moșie colonială a Albionului. Lucrul n'ar fi cu totul imposibil, dată fiind actuala situație internațională extrem de încurcată.

LIGA NAȚIUNILOR și-a ținut a 17-a sesiune. A discutat multe și mărunte, cum îi este obiceiul. N'a găsit însă de cuviință să înfiereze cu nici un cuvânt grozăviile săvârșite de anarhiștii guvernamentali din Spania. Faptul acesta a stârnit mirarea tuturor cercurilor de „dreapta" ale vieții internaționale. Și – cu tot dreptul. Căci Liga care n'a găsit de cuviință să trimită un cuvânt de dojană cavalerilor roșii din peninsula iberică – se dovedește foarte nervoasă ori decâteori e călcat pe bătături vr'un „tovarăș" sau vr'un minoritar din țările „burgheze".

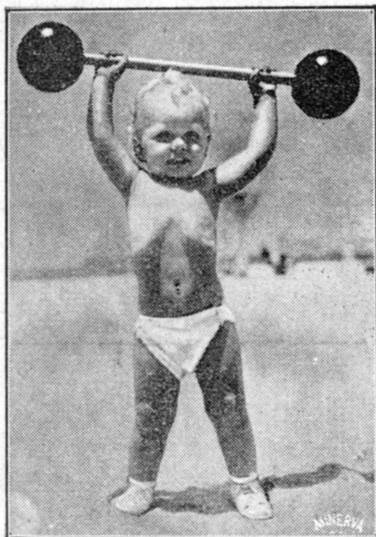
Celebra violinistă Alma Rosé-Prihoda, care va face de-aci nainte și artă dramatică.

Colțul gospodinei

CUM SPĂLĂM MÂNUȘILE DE PIELE. Mânușile albe de piele le spălăm în benzină, având grije să schimbăm benzina până ce rămâne curată. Îmbrăcate pe mână le ștergem cu un prosop uscat, până ce rămân albe. Le întindem pe o hârtie albă și le presărăm cu pudră de talc. După câteva ore se scutură de pudră și se lustruiesc cu o cârpă uscată.

Mânușile de piele de căprioară se spală îmbrăcate pe mână, cu apă călduță și cu săpun de Marsilia. Le limpezim cu apă rece, le ștergem cu o cârpă uscată și le uscăm în aer, prinse în cârlige. Pentru a împiedeca să devină scorțoase, e recomandabil a pune câteva picături de untdelemn în apa în care se limpezesc. Se pot și săpuni mânușile din nou, după ce au fost limpezite în apă și așezate așa la umbră pentru a se usca. Înainte de a fi cu totul uscate le îmbrăcăm pe mână, frecându-le ușor, pentru a-și recăpăta frăgezimea lor.

Mânușile colorate se curăță întinse pe masă și frecate cu miez de franzelă.

Viitorul campion de atletism

CUM PUTEȚI AVEA FLORI PROASPETE. Pentru ca florile să-și păstreze frăgezimea mai mult timp, e nevoe să retezați în fiecare zi câte o bucată din cozi și să puneți în apa din pahar puțină sare.

Cele mai multe flori se ofilesc în 24 de ore după ce au fost băgate în apă, dar mai toate pot fi păstrate un timp mai îndelungat dacă în loc de apă rece ne servim de apă caldă.

Când încep să se veștejească, le vom pune în apă fiartă în așa fel încât numai o treime din tijă să fie înlăuntru. Când apa să răcește, florile își recapătă voioșia și frăgezimea.

Înainte de a le băga din nou în apa rece, vom tăia partea de tijă care a fost ținută în apa fiartă.

LĂMÂIA ȘI TOALETA. Pe lângă alte multe întrebuințări la bucătărie și în medicină, lămâia poate fi folosită cu succes și pentru toaletă. Iată câteva indicațiuni:

Mirosul la mâini: Atunci când, după facerea menajului, după tăierea cepei și a altor zarzavaturi, ne rămâne un miros pe mâini, îl putem îndepărta ușor cu lâmâie.

Mâini aspre și roase: Amestecați două părți egale de glicerină și de zeama de lămâie. Dacă vreți, puteți pune și câteva picături de parfum. Frecându-vă pe mâini înainte de culcare, acest medicament vă vindecă și vă reface mâinile.

Unghile negre: Se curăță bine cu o pilă și se freacă cu lămâie.

Pentru albirea pielei: Vă spălați cu apă călduță și cu săpun de obraz, apoi tăind o lămâie în două, vă frecați ușor apăsând pe lămâie ca să iasă zeama mereu, pe urmă vă clătiți cu apă rece. Persoanelor cu pielea delicată li se recomandă amestecul cu glicerină.

Pentru păr: Pentru a face părul lucios și frumos, spălați-vă capul cu apă călduță și săpun, după aceea băgați capul într'un lighian cu apă rece, în care ați stors una sau două lămâi. Pe urmă clătiți părul cu apă rece.

Pentru abonații noștri

Numărul viitor al revistei noastre îl vom trimite cu ramburs tuturor acelor abonați cari nu și-au achitat abonamentul pe anul 1936.

Administrația revistei
„VIAȚA ILUSTRATĂ"

VIAȚA ILUSTRATĂ
REVISTĂ DE FAMILIE
APARE LUNAR
ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMĂTATE AN 100 LEI. UN NUMAR 20 LEI
REDACȚIA: CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
ADMINISTRAȚIA: CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA CUZA VODĂ 6

o-o

Pentru abonați

Dacă nu găsiți revista la librăria dela care ați cumpărat-o până acuma, adresați-Vă direct administrației. Pentrucă nu mai trimitem revista librăriilor cari nu-și achită datoria față de noi.

o-o

Nu uitați să Vă înoiți abonamentul la „Viața Ilustrată“ și să recomandați revista prietinilor și cunoscuților D-Voastră. „Viața Ilustrată“ este unica revistă de familie, care duce în casa Românului lumină pentru suflet și desfătare pentru ochi.

TIPARUL TIPOGRAFIEI EPARHIEI ORT. ROM. CLUJ

ÎN ACEST NUMĂR:

———o-o———

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustraţii (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale şi sociale din oricare parte a ţării. Aceste cronici trebue să fie însă însoţite de fotografii.

